

9 3494

Sprawozdanie

Dyrekcji

Szkoły Górniczej w Tarnowskich Górach

za 90/2 i 91/1 rok szkolny, a mianowicie:
za czas od 1 lipca 1928 do 30 czerwca 1929.

Treść:

- A) Pięciolecie Polskiej Szkoły Górniczej w Tarnowskich Górach,
- B) Część urzędowa podana przez Dyrektora szkoły.

Tarnowskie Góry

Nakładem Górnośląskiego Związku Przemysłowców Górniczo-Hutniczych Z. z. w Katowicach

1 9 2 9

Sprawozdanie

Dyrekcji

Szkoły Górniczej

w Tarnowskich Górach

za 90/2 i 91/1 rok szkolny, a mianowicie:
za czas od 1 lipca 1928 do 30 czerwca 1929.

Treść:

- A) Pięciolecie Polskiej Szkoły Górniczej w Tarnowskich Górach,
- B) Część urzędowa podana przez Dyrektora szkoły.

Górnślaski Związek
Przemysłowców Górniczo-Hutniczych Z. z.

w Katowicach.

Tarnowskie Góry

Biblioteka

Nakładem Górnślaskiego Związku Przemysłowców Górniczo-Hutniczych Z. z. w Katowicach

1 9 2 9

10-9-XIII re

9/11.29

GHB 3494

101-

B2 59947

A.

Pięciolecie Polskiej Szkoły Górniczej w Tarnowskich Górach.

Napisał Inż. Feliks Piestrak.

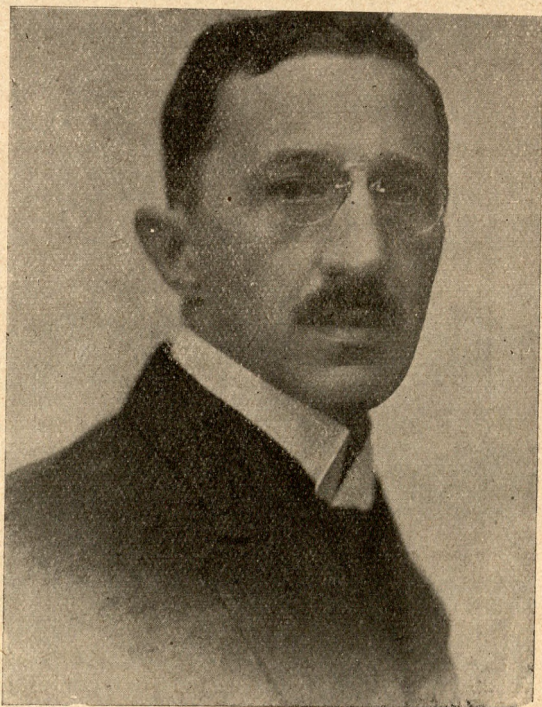

Szkoła górnicza

Dnia 22 stycznia b. r. obchodziła tutejsza szkoła górnicza pięciolecie swej zamiany z szkoły niemieckiej na szkołę polską.

Uroczystość sama jakkolwiek skromna, gdyż zorganizowana wyłącznie dla młodzieży, by zapoznać ją z trudnemi początkami szkoły, a zarazem wzbudzić w niej otuchę na

przyszłość, nie przedstawia wprawdzie szerszego znaczenia, jednak ze względu na ogólne zainteresowanie się tą szkołą, godzi się może już dla samej historii słów kilka jej poświęcić, zwłaszcza, że będą one uzupełnieniem mego artykułu: Pierwsze początki i rozwój szkoły górniczej w Tarnowskich Górach ogłoszonego w Nr. 4 i 5 Technika, w roku ubiegłym.

Inż. B. Pietrzykowski.

Otóż powyższa uroczystość składała się z nabożeństwa w kościele parafjalnym i z uroczystego poranku w auli szkolnej; wzięli zaś w niej udział oprócz reprezentantów Władzy politycznej, wojskowości, Wyższego Urzędu Górniczego, miasta Tarnowskich Gór i G. Z. P. g. h. Z. p. h. z. w Katowicach, nadto pierwszy organizator polskiej szkoły górniczej, dyrektor B. Pietrzykowski, delegacja tut. duchowieństwa, reprezentant Okręgowego Urzędu górniczego i tut. Seminarjum nauczycielskiego, miejscowi przyjaciele szkoły, wreszcie podpisany z gronem nauczycielskiem i młodzieżą szkolną.

Po odśpiewaniu przez chór szkolny pięknej kantaty układu kapelmistrza salinarnego śp. Antoniego Langer, oraz naszego dzwonka tarnogórskiego „Już się rozlega miły głos“, nastąpiła przemowa dyrektora szkoły w następującem brzmieniu:

Szanowni Panowie, kochana Młodzi!

W dniu dzisiejszym święcimy pięciolecie naszej uczelni z polskim językiem wykładowym. W porównaniu ze 120-leciem tej placówki naukowej, w której się znajdujemy, jest jej pięciolecie tylko drobnym ułamkiem, gdyż zaledwie $\frac{1}{24}$ minionego 120 lecia.

I dlatego może ktoś zapyta, dlaczego zebraliśmy się tutaj i obchodzimy to pięciolecie?

Otóż młodzież nasza w kantacie przed chwilą odśpiewanej wypowiedziała się, że czynimy to, by „złożyć jej hołd u drogich bram“. I słusznie! — nietylko bowiem pragniemy złożyć jej hołd u drogich bram, lecz i my pragniemy zaznaczyć, że do szkolnictwa zawodowego przywiązujemy wielką wagę, a nadto pragniemy złożyć hołd nauce, hołd Ojczyźnie Orła Białego, Kopernika i Kościuszki, Ojczyźnie Mickiewicza, Krasińskiego i Słowackiego, Ojczyźnie Szopena, Sienkiewicza i Reymonta, hołd przastarej ziemi Piastowskiej, wreszcie dać młodzieży otuchy do pracy i wskazać jej drogę, jaką w przyszłości kroczyć winna.

Historia est magistra vitae, historia jest nauczycielką życia, zaś ten okres pięcioletni, który dzisiaj właśnie mija, bardzo wiele nas nauczył i z niego czerpać będziemy pełną garścią, opierając się na nabytem doświadczeniu, na silnym fundamencie, jaki pod ten gmach położono.

Zanim jednak cofniemy się myślą ku tej niedalekiej przeszłości i rozwiniemy przed Szan. Zebraniem obraz działalności pięciolecia tut. Zakładu — niech mi wolno będzie Szan. Panów i Panie powitać, a zarazem za życziwość szkole naszej stale okazywaną, najserdeczniej podziękować.

Szan. Panowie i Panie!, Kochana Młodzi!

Jakkolwiek Polska jest krajem rolniczym, gdyż $\frac{7}{10}$ jej mieszkańców, a więc $20\frac{1}{2}$ miliona trudni się rolnictwem, to jednak ze względu na bogactwo swych płodów mineralnych i silnie rozwinięty przemysł górniczy, kroczy w pierwszym szeregu państw europejskich trudniących się górnictwem i hutnictwem.

Jeżeli zaznaczę, że przemysłem i górnictwem zajmuje się przeszło 4 miliony mieszkańców, a robotników pracujących w górnictwie i hutnictwie mamy z górą 210.000, to nie dziw,

że tej gałęzi przemysłu poświęca się nader wielką wagę, gdyż ten tylko naród ma warunki i prawo do życia, który opiera się na przemyśle, wydobyte z głębi ziemi surowce przetwarza i przetworzony produkt dobrze sprzedaje.

By jednak przemysł ten się rozwinał, obok niezbędnych kapitałów i pracy są nadto koniecznymi dobre szkoły, stanowiące podwalinę przemysłu.

Po zaborcach odziedziczyło Państwo polskie 3 szkoły górnicze i jedną szkołę wiertniczą, a mianowicie szkołę górniczą w Wieliczce, szkołę górniczo-hutniczą w Dąbrowie Górniczej i szkołę górniczą w Tarn. Górach, wreszcie szkołę wiertniczą w Borysławiu, nadto ze szkół wyższych katedrę nafty na Politechnice we Lwowie.

Po przyłączeniu części Górnego Śląska do Polski okazało się koniecznością założenie Akademii górniczo-hutniczej i tę założono w Krakowie, tak, że obecnie posiadamy jedną wyższą uczelnię górniczo-hutniczą, 3 szkoły sztygarskie i jedną szkołę wiertniczą.

Szkoły w Wieliczce i w Borysławiu w czasach zaborczych były prowadzone w języku polskim, szkoła w Dąbrowie Górniczej w języku rosyjskim, zaś w Tarn. Górach przez 120 lat w języku niemieckim.

I tę właśnie ostatnią szkołę zamieniły Władze polskie przed 5 laty na szkołę polską i dzisiaj po 5 latach jej istnienia z chlubą na nią spoglądamy, życząc jej „ad multos annos“.

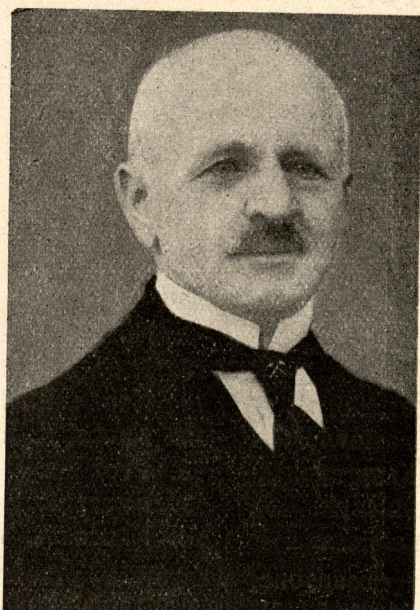
Otóż z okazji dzisiejszej uroczystości pragnąłbym podać dzieje owego pięciolecia w krótkich przynajmniej zarysach, tuszając, że dzieje te może Szanowne Zebranie zainteresują, zwłaszcza, że są to dzieje niedawne, wśród tej młodzieży przeżyte, którą Szanownemu Zebraniu z miejsca tego przedstawiam.

Otóż dnia 22-go stycznia 1924 r. odbyło się przejęcie szkoły górniczej w Tarn. Górach od likwidatorów Górnośląskiego Stowarzyszenia Szkoły Górniczej pp. dyrektorów Stählera i Jungsta, w obecności delegata G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach p. inż. B. Pietrzykowskiego, mojej i dyrektora szkoły niemieckiej p. Fromma.

Przejęcie szkoły polegało na zwiedzeniu całego Zakładu, którym nie byłem zachwycony, gdyż budynek był zabrudzony, a w zbiorach panowała gmatwanina i nieład.

Po spisaniu protokołu oddawczo - odbiorczego i odjeździe pp. oddawców, zabrałem się skrętnie do pracy, mianowicie do ułożenia podziału godzin, gdyż w dniu następnym mieliśmy rozpocząć normalną naukę szkolną.

Pan decernent inż. Pietrzykowski wręczył mi statuty i plany nauki przełożone na język polski, oraz spis uczniów wydzielonych ze szkoły niemieckiej i przeznaczonych do szkoły polskiej i w ten sposób rozpoczęliśmy nasze dzieło w Imię Boże.

Inż. F. Piestrak

Szkoła składała się z 4 klas, a mianowicie:

klasy I	do której	zapisano	się	uczniów	29
" II	" "	" "	" "	" "	12
" III	" "	" "	" "	" "	37
" IV	" "	" "	" "	" "	26

Razem uczniów 104

Długość nauki w każdej klasie miała trwać $\frac{1}{2}$ roku, tak, że uczniowie I klasy mieli ukończyć ją po 2, II klasy za $1\frac{1}{2}$ roku, III klasy za rok, a IV klasy za $\frac{1}{2}$ roku.

Z tego widzimy, że uczniowie klasy IV mieli poza sobą $1\frac{1}{2}$ roku, klasy III 1 rok, a klasy II $\frac{1}{2}$ roku szkoły niemieckiej,

podczas gdy uczniowie zapisani do klasy I byli przyjęci wprost do szkoły polskiej.

Ponieważ szkoły niemieckiej nie można było odrazu zlikwidować, gdyż po końcowym egzaminie najwyższej klasy I, pozostały jeszcze 3 klasy, przeto zdecydowały Władze rządowe, by likwidacja szkoły niemieckiej następowała stopniowo co $\frac{1}{2}$ roku, a zatem ostatniej klasy z końcem czerwca 1925 roku.

Tak więc w budynku szkolnym mieściła się nadto szkoła niemiecka, obejmująca na ogół uczniów 87, czyli, że wszystkich uczniów mieliśmy w szkole $104 + 87 = 191$.

Pierwszymi nauczycielami polskiej szkoły górniczej byli:

Nauczyciele stali:

1. Inż. F. Piestrak,	3. Inż. R. Gunka,
2. Inż. L. Gawroński,	4. Insp. J. Latacz.

Nauczyciele pomocniczy:

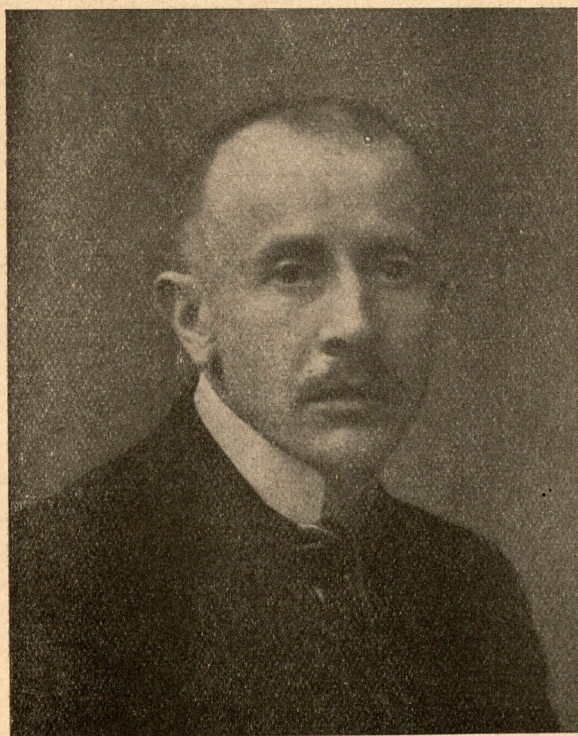
5. Naucz. P. Brocki,	12. Naucz. Łaszczewski,
6. Naucz. K. Broniec,	13. Prof. Piernikarczyk,
7. Dr. B. Hager,	14. Naucz. Pindelski,
8. Inż. W. Hanasiewicz,	15. Naucz. K. Sadowski,
9. Naucz. K. Kasprzycki,	16. Prof. Ks. Dr. A. Siara,
10. Inż. P. Kowalczyk,	17. Naucz. Z. Soświński,
11. Naucz. J. Lemiesz,	18. Naucz. A. Włodarski,

przyczem były obsadzone wszystkie przedmioty naukowe z wyjątkiem maszynoznawstwa i rachunkowości. Po upływie miesiąca, a mianowicie dnia 25-go lutego oddano naukę maszynoznawstwa inż. K. Rudolphiemu, zaś mniej więcej w tymże czasie naukę rachunkowości st. szyczmistrzowi hr. Donnersmarcka p. P. Kottasowi.

Nauczyciele pomocniczy rekrutowali się z Okręgowego Urzędu górniczego, z Państwowego gimnazjum męskiego, z Seminarjum nauczycielskiego i z tut. szkoły rolniczej. Trudności w ich uzyskaniu były wprost olbrzymie, a jeszcze większe trudności mieliśmy w ułożeniu podziału godzin, który należało uzgodnić z podziałem gimnazjalnym, seminarjalnym i szkoły rolniczej.

I dlatego wspominając na tem miejscu o owych trudnościach, niech mi wolno będzie podnieść zasługi na tem polu p. dyrektora Pietrzykowskiego i p. naczelnika Hanasiewicza, którzy nie szczędzili trudu i mozół, byle tylko cel swój osiągnąć, t. j. tę tak ważną placówkę z polskim językiem wykładowym otworzyć.

I otworzyliśmy ją w dniu 23 stycznia, w obecności p. decernenta Pietrzykowskiego, panowie nauczyciele zajęli swoje stanowiska i rozpoczęła się praca siania ziarna polskiej nauki w sercach młodzieży.

Inż. W. Hanasiewicz

Uczęszczanie młodzieży do szkoły było w pierwszych początkach bardzo nieregularne, gdyż z powodu braku pomieszczeń w Tarnowskich Górach wyjeżdżali niemal wszyscy uczniowie do swych rodzin, do najodleglejszych nawet miejscowości Górnego Śląska, zaś wskutek nadzwyczaj ostrej zimy i ciągłego spóźniania się pociągów, spóźniali się ustawicznie na naukę szkolną.

Sama nauka była dla nauczycieli nader uciążliwa, gdyż uczniowie władali bardzo słabo językiem polskim i dlatego należało niejednokrotnie całą lekcję powtórzyć po niemiecku.

Mimo to pokonaliśmy szczęśliwie te trudności i postępując w nauce konsekwentnie, widzieliśmy z dnia na dzień coraz

większy postęp, który wzrastał w miarę stabilizacji sił nauczycielskich, od których przedewszystkiem postęp ten zależy.

A stabilizacja była tem konieczniejszą, że nauka nauczycieli niestałych, nieznających potrzeb przemysłu górniczego, nie dawała pożądaných wyników, a nadto, że wskutek ciągłych zmian podziałów godzin w gimnazjum, seminarjum i szkole rolniczej, powstawało w szkole tuż. zamieszanie, wpływające ujemnie na tok nauki.

Dlatego w miejsce niektórych nauczycieli pomocniczych zaangażowano od 1 maja siłę stałą, mianowicie inż. K. Słotwińskiego, zaś od 1 września tegoż roku naucz. Z. Rutowskiego.

O dalszych zmianach sił nauczycielskich mówił tutaj nie będę, gdyż sprawy te nie wzbudziłyby wielkiego zainteresowania i dlatego odwołuję się do 4 sprawozdań szkolnych z roku 1924/25, 1925/26, 1926/27, 1927/28, które panowie przeważnie posiadają i gdzie powyższe daty się mieszczą.

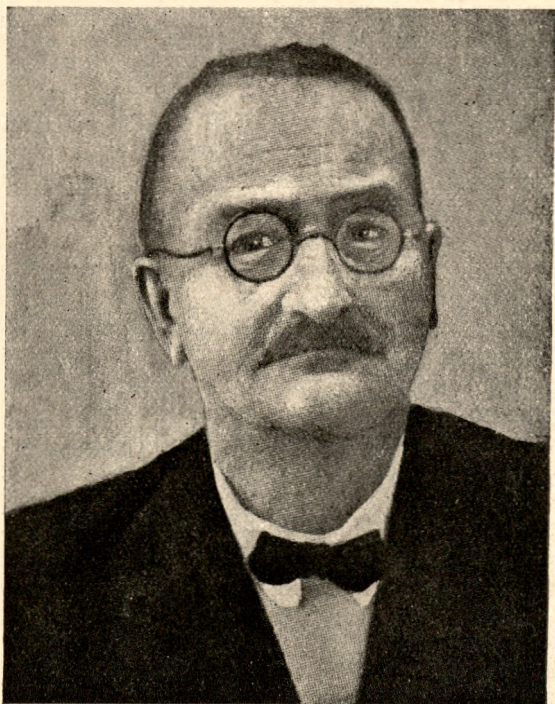
Zauważę jednak, że równocześnie z ustaleniem grona nauczycielskiego staraliśmy się o doprowadzenie pomocy naukowych do dobrego stanu, zwłaszcza, że czyto wskutek powstań śląskich, czy może wskutek innych okoliczności, posiadały wielkie braki, które należało usunąć.

Równolegle z troską o naprawę pomocy szkolnych pracowaliśmy nad pomnożeniem polskiej biblioteki nauczycielskiej i uczniowskiej, nad stworzeniem odpowiednich katalogów, świadectw, wykazów i druków szkolnych w języku polskim, nad założeniem Bratniej Pomocy uczniów, odnowieniem gmachu szkolnego i postawieniem tej tak ważnej placówki naukowej na wysokości zadania.

Szkoła niemiecka, mieszcząca się w 3 klasach w gmachu szkolnym, była w urzeczywistnieniu naszych zamiarów wielką przeszkodą, gdyż zrealizowania wielu naszych planów, z powodu szczupłości miejsca nie mogliśmy dokonać i dopiero po przeniesieniu się oddziałów niemieckich do sąsiednich Pyskowic, które zamiast z końcem czerwca 1925, nastąpiło już z końcem czerwca 1924, a spowodowane było ubolewania godnem zajściem politycznem, nabraliśmy w płuca więcej powietrza i patrzyliśmy od tej chwili z całą ufnością w przyszłość.

Już pierwszy rok istnienia szkoły zaznaczył się chlubnie w jej rozwoju. Gmach szkolny doprowadzono w większej części do porządku, unormowano czas nauki szkolnej wzorem szkół średnich, wskutek czego nowy rok szkolny miał się zaczynać dnia 1-go września, a kończyć dnia 30 czerwca, zaś wakacje miały trwać od 1-go lipca do końca sierpnia.

Po zatwierdzeniu statutu szkolnego przez Wyższy Urząd górniczy w Katowicach, otrzymała szkoła silną podstawę swego istnienia, i w tym to czasie po jej ugruntowaniu, decernent G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach, p. inżynier Pietrzykowski wskutek przejścia na inną placówkę pracy, szkołę tę oddaje w ręce swego następcy p. dyrektora Łowińskiego.

Inż. M. Łowiński

Wspominając o tych pierwszych, a tak trudnych początkach naszego Zakładu naukowego, niech mi wolno będzie pierwszemu jej budowniczemu, p. dyrektorowi Pietrzykowskiemu oddać z tego miejsca cześć należną.

Dalsze koleje naszej placówki naukowej to ciągle troska o jej rozwój, to wiązanie cegieł na silnym cemencie, by ten gmach, który ręką naszym poruczono, nie tylko utrzymać, lecz go wzmocnić i przystosować do potrzeb górnictwa, na chlubę nauki polskiej, a na korzyść Ojczyzny.

Szkolne władze przełożone, a mianowicie władza pedagogiczna w osobie Wyższego Urzędu Górniczego w Katowic-

cach i władza administracyjna w osobie G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach, nie szczędziły swych trudów, byle tylko Zakład ten, który od 125 lat istnieje, postawić na wysokości zadania, a więc dopomóc mu do spełnienia misji, jaką mu powierzono.

I w ciągu tych lat 5 widzimy postęp w szkole na każdym kroku. Budynek otrzymuje inny wygląd przez usunięcie światła gazowego, a zainstalowanie światła elektrycznego, inną szatę przez odmalowanie niektórych sal i korytarzy, przez odlakierowanie okien, które od lat niekonserwowane groziły rozpadnięciem się w gruzy, przez naprawę centralnego ogrzewania, przez znaczne zwiększenie biblioteki zakładowej, zaprowadzenie laboratorium elektrotechnicznego i systematyczne nabywanie pomocy naukowych, bez których normalnego rozwoju szkoły wyobrazić sobie nie można.

Dalej naprawa ogrodzenia szkolnego od strony południowej i częściowa naprawa walących się murów ogrodowych, naprawa dachu budynków i rynien dachowych, świadczą o wielkiej pieczołowitości G. Z. P. g. h. Z. z. o naszą placówkę naukową, która przez długoletnie zaniedbanie chyliła się ku coraz większemu upadkowi. Kiedy zaś dodamy do tego jeszcze naprawę i przeróbkę budynku, znajdującego się przy ulicy Górniczej nr. 8, który wydzierżawiono od Wydziału Powiatowego na bursę szkolną, zainstalowanie w nim światła elektrycznego i wodociągów, zakupno łóżek, szaf, krzeseł i stołów dla powyższej bursy, wreszcie przyjęcie na własny etat dozorca bursy, musimy oddać cześć temuż Związkowi za poniesione ofiary pieniężne, a zarazem podziękować za dbałość i życzliwość dla młodzieży, znajdującej się pod tegoż opieką.

Lecz i pomocy pieniężnej dla młodzieży naszej G. Z. P. g. h. nie odmawia, gdyż stara się stale o wzmożenie fundusów Bratniej Pomocy uczniów, założonej w r. 1924, wychodząc ze słusznego zapatrywania, że z czasem Bratnia Pomoc się rozwinie, stanie na pewnych nogach finansowych i obejmie się bez subwencji i zapomóg, dzisiaj tak dla młodzieży potrzebnych.

Duchem zaś opiekuńczym młodzieży tej, którą rzeczywiście kocha i o nią się stara, jest p. dyrektor Łowiński, któremu imieniem jej i mem własnem na tem miejscu najuprzejmiej dziękuję.

Przechodząc do działalności Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach, muszę z głęboką wdzięcznością zaznaczyć, że reorganizacji Zakładu naszego z kursu dwuletniego na trzyletni, uzgodnienia planów i statutów naszej szkoły z planami i statutami szkoły górniczej w Wieliczce nigdy nie zapomnimy, gdyż przez tę tak wybitną pomoc Zakład nasz zy-

skął na wartości, wykształcenie wychowanków znacznie się pogłębiło, szkolnictwo zaś górnicze weszło na całkiem nowe tory, przystosowane do ducha czasu i postępu, na których kroczyć będzie — da Bóg — długie jeszcze lata, ku chlubie przemysłu górniczego i Ojczyzny.

Nie pomnę przy tem tej wielkiej życzliwości naszej przełożonej Władzy pedagogicznej o młodzież szkolną, życzliwości, która odzwierciedla się w wyszukiwaniu dla niej praktyk wakacyjnych, organizowaniu naukowych wycieczek szkolnych, łączeniu młodzieży naszych szkół górniczych z sobą, wreszcie rozciąganiu opieki nad nią w czasie praktyki wakacyjnej, która to opieka okazała się nader pożyteczną i w skutki obfiata.

Reprezentantowi Wyższego Urzędu Górniczego p. wicedyrektorowi Majewskiemu za to cześć i czołem!

Byłbym jednak nieściśłym, gdybym nie zwrócił się jeszcze z serdecznem podziękowaniem za pomoc niesioną młodzieży szkolnej przez przewodniczącego Wydziału Powiatowego p. Starostę Bocheńskiego i przez burmistrza miasta p. Michatza, którzy bądźto subwencjami dla Bratniej Pomocy, bądźto różnego rodzaju darami przyczynili się i przyczyniają do ulżenia doli naszej młodzieży i odnoszą się do niej, nie jako przełożeni, lecz jako starsi bracia z sercem najgorętszem.

Pp. starosta Bocheński i burmistrz Michatz niech żyją!

Lecz mamy jeszcze i innych orędowników, względem których zachowamy głęboką wdzięczność, a tymi są przede wszystkim Polskie Kopalnie Skarbowe w Król. Hucie, oraz Stowarzyszenie Polskich Inżynierów Górniczo-Hutniczych w Katowicach, którzy zapomogami i stypendjami wspierają młodzież szkoły naszej i którzy z całą przychylnością i życzliwością do niej się odnoszą, wychodząc ze słusznego założenia, że młodzieży należy pomóc, gdyż jaką jest młodzież, takim będzie w przyszłości naród.

Polskie Kopalnie Skarbowe udzielają uczniom naszego Zakładu 17 stypendjów po 46, a 5 stypendjów po 23 zł. miesięcznie, zaś Stowarzyszenie Polskich Inżynierów Górniczo-Hutniczych daje 11 stypendjów po 50 zł., jedno stypendjum po 40, 3 stypendja po 30 zł. i 1 stypendjum po 20 zł., razem stypendjów 17, wynoszących 700 zł. miesięcznie.

Nie mniej i Zakłady Hohenlohego w Wełnowcu, oraz kilka innych Zakładów kopalnianych niesie chętną pomoc młodzieży tutejszej przez udzielanie jej bądź zwrotnych, bądź bezzwrotnych zapomóg, za co prawdziwa im się wdzięczność należy.

A teraz podam jeszcze kilka dat statystycznych odnoszących się do nauki szkolnej, naszej pracy pozaprogramowej, frekwencji młodzieży szkolnej, oraz do wyniku końcowych egzaminów szkolnych, które Szan. Zebranie może zainteresują:

Otóż nauka szkolna trwała dziennie po 7 godzin, od godziny 8 rano do 3 popoł. Jest to poprostu ogrom pracy, przechodzący siły młodzieży, któremu w przyszłości powinno się zaradzić.

Nasza praca programowa dotyczyła współdziałania w 4 Kółkach szkolnych, a mianowicie:

- 1) w Kółku oświatowym,
- 2) „ „ teatralnem,
- 3) „ „ sportowem i krajoznawczem,
- 4) „ „ pielęgnowania muzyki i śpiewu.

W Kółku oświatowym urządziliśmy:

w roku 1924	7	poranków i prelekcji,
„ 1925	11	„ „
„ 1926	18	„ „
„ 1927	14	„ „
„ 1928	14	„ „

Razem 64 poranków i prelekcji.

W kółku teatralnem, z powodu braku odpowiedniej sali w Tarn. Górach, oraz zanadto wysokiego czynszu za salę urządziliśmy niestety zaledwie 3 przedstawienia amatorskie, a mianowicie:

w r. 1925		2
w r. 1926		1

mamy jednak nadzieję, że młodzież okaże i tutaj większą pilność i większe zainteresowanie.

Kółko sportowe i krajoznawcze rozwijało się w pierwszych latach bardzo pięknie, gdyż mieliśmy wytrawnych sportowców jak Urbańskiego Ryszarda i Maerza Rudolfa, którzy na tem polu wstawili imię polskie. O innych uczestnikach sportu nie wspominam, zaznaczę jednak, że dyplomy przez nich uzyskane i umieszczone w Czytelnj szkolnej, oraz srebrny puchar zdobyty przez jednego z wybitniejszych uczniów i przechowany w Dyrekcji szkoły górniczej, świadczą o rozwoju tego Kółka jak najlepiej.

Do pielęgnowania muzyki i śpiewu przywiązujemy wielką wagę i pragnęlibyśmy, by młodzież szkolna w tem Kółku energicznie pracowała, gdyż muzyka uszlachetnia serce i rozwija poczucie przyjaźni i solidarności koleżeńskiej.

Może zainteresuje to jeszcze Szan. Zgromadzenie, że nawiązaliśmy nić łączności z Uniwersytetem Jagiell., z Akade-

mją górniczą i Okręgowym Urzędem gór. w Krakowie i t. d. skąd mieliśmy wybitnych prelegentów dla ważniejszych zagadnień z dziedziny górnictwa.

Widać z tego, żeśmy nie gnuśnieli lecz pracowali, byle tylko wypełnić powierzone nam zadanie.

W okresie lat pięciu zapisało się do tut. Zakładu po złożeniu egzaminu wstępnego uczniów:

w dniu 22 stycznia 1924	uczniów 104
„ 1 września 1924	„ 61
„ 1 „ 1925	„ 32
„ 1 „ 1926	„ 33
„ 1 „ 1927	„ 30
„ 1 „ 1928	„ 33

Ogółem uczniów 293

czyli, że rocznie zapisywało się przeciętnie uczniów 293 : 5 = 58. Cyfra ta jest za wysoką dlatego, że w r. 1924 przyjęliśmy odrazu na wszystkie kursy uczniów 104, a nadto w tymże roku uczniów 61, wskutek czego w I klasie utworzyliśmy dwa oddziały.

Należy jednak zauważyć, że zasadniczo do klasy I przyjmuje się najwyżej 40 uczniów, gdyż doświadczenie poucza, że profesor nie jest w możności wypełnienia programu naukowego i przeegzaminowania uczniów, o ile ilość ich przewyższa maksymalną liczbę 40.

A i tu są trudności wprost nie do pokonania i w tym względzie należałoby wprowadzić w szkole pewne udoskonalenia.

Z uczniów wyżej wymienionych złożyło końcowe egzamina dojrzałości:

w czerwcu 1924	uczniów 26
w styczniu 1925	„ 27
w ciągu kursu 1925	„ 2
w czerwcu 1925	„ 16
w ciągu kursu 1926	„ 2
w czerwcu 1926	„ 33
w ciągu kursu 1927	„ 12
w czerwcu 1927	„ 11
w ciągu kursu 1927	„ 2
w czerwcu 1928	„ 16
w ciągu kursu 1928	„ 3

Ogółem złożyło egzamin uczniów 150

Po odjęciu od uczniów zapisanych do szkoły w pięcioletniu 1924—1929 stanu obecnego uczniów, wyrażającego się liczbą 105, a więc po odjęciu od 293 — 105, pozostaje liczba 188, z czego wynika, że w ciągu lat 2, względnie 3, odpadło

ogółem uczniów 38, którzy bądźto dobrowolnie ze szkoły wystąpili, bądźto wskutek złych postępów w nauce lub też popełnienia przekroczeń zostali ze szkoły wydalenii.

Liczba 38 odpowiadałaby rocznie mniejwięcej 7 uczniom, którzy nie mogą sprostać obowiązkom szkolnym, a temsamem zdobyć upragnionego dyplomu i szkoły nie kończą, czyli wyrażałaby się w przybliżeniu odsetkiem 18% uczniów, którzy z powyżej podanych powodów szkołę opuszczają.

Liczbę tę świadczą bardzo pochlebnie o pracy młodzieży nad sobą i życzyłbym jej, by procent ten do minimum się obniżył i by wszyscy uczniowie tę ważną placówkę naukową jak najchlubniej ukończyli.

Na końcu niniejszego przemówienia pozwolę sobie zwrócić jeszcze uwagę na nasze bolączki, bo niema nic na świecie „bez ale“, a więc i w szkole tutejszej są jeszcze pewne braki, któreby należało usunąć.

Mam tutaj przedewszystkiem na myśli powiększenie biblioteki uczniowskiej, wyposażenie zbiorów górniczych w modele nowoczesnych urządzeń w górnictwie i sortownictwie używanych, uzupełnienie zbiorów elektrotechnicznych przyrządami służącemi do pomiarów, uzupełnienie zbiorów z miernictwa odpowiedniemi instrumentami i wreszcie przyczynienie się pewnym funduszem do otwarcia jednej przynajmniej starej sztolni w okolicy szkoły, gdzie możnaby odbywać ćwiczenia miernicze, oraz ćwiczenia z aparatami ratunkowemi.

Prócz tego wyrażamy nadzieję, że G. Z. P. g. h. Z. z. a więc w szczególności tegoż delegat, tak o rozwój naszej placówki naukowej dbały, nie zapomni o wzniesieniu przy naszej szkole odpowiedniej sali gimnastycznej, gdzie młodzież po trudach nauki mogłaby skurczone mięśnie rozprężyć, obmyć się i odpowiedzieć wymogom dzisiejszego Przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego, które są pierwszorzędnymi czynnikami zdrowia młodzieży, a więc siły i potęgi państwowej.

Nie wątpiąc, że słowa me będą wzięte pod rozwagę i niebawem i tego się doczekamy, wzywam młodzież, by dokumentując wdzięczność swą, że w języku ojczystym, na starej ziemi Piastowskiej kształcić się może, wzniosła trzykrotnie okrzyk:

„Najjaśniejsza Rzeczpospolita Polska niech żyje!“

Po niniejszej mowie wygłosił uczeń III klasy Schmeiduch Maksymiljan przemówienie następujące:

Zabierając głos, witam w imieniu kolegów Szanownych gości naszym hasłem „Szczęść Boże!“

W radosnym dniu dzisiejszym, w którym obchodzimy uroczystość pięcioletniego istnienia polskiej szkoły górniczej w Tarnowskich Górach, pragniemy i my wychowankowie za-

brać głos, by wyrazić nasze uczucia. Młodzież ziemi śląskiej, która pod zaborem niemieckim nie miała możności swobodnego rozwoju narodowego, ani też uczenia się języka polskiego i historii ojczystej, radośnie powitała ten dzień, w którym Polska odzyskała swą niepodległość. Doczekaliśmy się wreszcie powrotu starej ziemi śląskiej do Ojczyzny, która od tylu wieków była od niej oderwana. Mimo niewoli przechował lud śląski w piersi swej ducha polskiego. Iskra polskości przechowana w duszach Ślązaków wybuchła płomieniem w dniu przyłączenia Śląska do wolnej Ojczyzny. Teraz zaczęto wprowadzać język polski do szkół, jako język wykładowy. I w naszej szkole zaprowadzony został przez władze język polski. Trudna i bardzo uciążliwa była ta praca nad wprowadzeniem języka polskiego, ponieważ nie wszyscy językiem ojczystym tak władali, ażeby dobrze rozumieć wykłady i nieraz wykład musiał być przetłumaczony na język niemiecki. Lecz z biegiem czasu, dzięki wytrwalej i energicznej pracy czcigodnego p. Dyrektora i Szanownego grona profesorskiego nauczono jęz. polskiego tak, że język niemiecki został powoli wyrugowany. Wraz z odzyskaniem wolności zaczęła się praca pełna zapału nad odbudowaniem wolnej Ojczyzny, która była spustoszona przez ciągłe walki na terenie polskim podczas wojny światowej. I my młodzi musimy przyczynić się do tej pracy nad odbudową wolnego już Państwa polskiego, bo przyszłość Ojczyzny leży w ręku młodzieży. Dlatego też musimy wszystkie siły nasze wyteńczyć, ażebyśmy się Ojczyźnie stali pożyteczni. Do tego celu właśnie przyspasabia nas tutejszy zakład pod kierownictwem Szan. p. Dyrektora i grona profesorskiego, którzy nie żałują ani czasu ani trudu w tej wielkiej pracy nad nami dla dobra naszej Rzeczypospolitej Polskiej.

Dziś, w pięcioletnią rocznicę istnienia polskiej szkoły górniczej w Tarn. Górach jako pierwszy i główny obowiązek wobec Ojczyzny musimy postawić ułatwienie z naszej strony tej pracy zarówno Dyrekcji jak i gronu profesorskiemu przez pilność i odpowiednie zachowanie się. W ciągu tych pięciu lat z szkoły tej wyszło już wielu uczniów, którzy jako pracownicy w przemyśle górniczym służą dobru Ojczyzny. W tym krótkim czasie istnienia polskiej szkoły górniczej, dzięki wysiłkom szan. p. Dyrektora, podniósł się poziom nauki tutejszego Zakładu, została założona bursa, która pozwala uczniom na tańsze utrzymanie i ułatwia im byt. Serdeczne podziękowanie za utrzymanie bursy, składam z miejsca tego w imieniu kolegów, szan. Zarządowi Związku przemysłowców oraz Dyrekcji szkoły. Również dziękuję szan. Zarządowi Wyższego Urzędu Górniczego oraz Okręgowemu Urzędowi Górniczemu za troskliwą opiekę nad naszym zakładem.

Dlatego wzywam was koledzy, abyście wraz ze mną wzniesli trzykrotny okrzyk na cześć tych, którzy pracowali i jeszcze nadal pracują nad rozwojem naszej szkoły. „Niech żyją!“

Kiedy zaś ostatnie słowa owej mowy przebrzmiały, nastąpiły uczniowskie produkcje muzykalno-wokalne, przeplatane deklamacjami uczniów Lesika Rafała „Do młodej braci“ M. Konopnickiej i Kazimierza Budziasza „Z pieśni o domu naszym“ W. Pola, które oddane dobrą polszczyzną i z talentem recytatorskim, wywarły na słuchaczach jak najlepsze wrażenie.

Niemniej orkiestra prowadzona przez uczniów Kilkę Wilhelma i Papczoka Romana, oraz chór młodzieży pod batutą nauczyciela p. Masarczyka bardzo się podobały i były ręsiście oklaskiwane.

Orkiestra uczniów odegrała: 1) marsza beduinów (M. Oscheita), 2) walc: Burze zimowe (J. Fucika), 3) marsza: Grande marcia italiana (J. Fucika).

Natomiast chór młodzieży, prócz pieśni na początku niniejszego artykułu podanych, odśpiewał pieśni: Bracia rocznica A. Dworaczka) i Hymn do pracy (Krasowskiego).

Uroczystość, która utkwiała głęboko w sercach młodzieży, zakończyliśmy odśpiewaniem hymnu państwowego „Jeszcze Polska nie zginęła“ z towarzyszeniem orkiestry, a następnie wspólną fotografią.

Uczestnicy uroczystości pięciolecia Szkoły Górniczej w Tarnowskich Górach

B.

Część urzędowa.

I.

Zarząd szkoły.

„Szkoła górnicza w Tarnowskich Górach Górnośląskiego Związku Przemysłowców górniczo-hutniczych Z. z. w Katowicach“ jest zakładem prywatnym, utrzymywanym i zarządzanym przez tenże Związek.

Na czele Górnośląskiego Związku Przemysłowców górniczo-hutniczych Z. z. w Katowicach stał w roku 1928/29:

generalny dyrektor Związku:

radca górniczy Dr. Geisenheimer Paweł w Katowicach,

delegatem do spraw szkoły górniczej był:

dyrektor, inż. gór. i hutn. Łowiński Mieczysław
w Katowicach.

II.

Nadzór Państwowy nad szkołą.

Szkoła górnicza w Tarnowskich Górach Górnośląskiego Związku Przemysłowców górniczo-hutniczych Z. z. w Katowicach, pozostawała pod nadzorem Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach, na czele którego w roku 1928/29 stali następujący inżynierowie:

dyrektor górniczy: dypl. inż. Małowski Zygmunt, Katowice,

wicedyrektor górniczy: dypl. inż. Majewski Stanisław, Katowice.

III.

Grono nauczycielskie.

a) nauczyciele stali:

1. Dypl. inż. Piestraf Feliks, em. st. radca górniczy, dyrektor szkoły górniczej, uczył: od 1 września 1928 r. do 30 czerwca 1929 r. w klasie II. miernictwa nadziemnego 3 godziny i rysunków sytuacyjnych 2 godziny, razem tygodniowo godzin 5.

2. Dypl. inż. Kliszewicz Adolf, uczył: od 1 września 1928 r. do 30 czerwca 1929 w klasie I. geometrii pogładowej 5 godzin, rysunków z geometrii pogładowej 2 godziny, fizyki 4 godziny, chemji 3 godziny, górnictwa 4 godziny, w klasie III. analizy gazów i naukowej organizacji pracy po 1 godzinie, tygodniowo godzin 20.

Pod zarządem powyższego nauczyciela znajdowały się zbiory do nauki chemji i analizy gazów.

3. Dr. Langie Stanisław uczył: od 1 września 1928 r. do 30 czerwca 1929 w klasie I, II. i III. języka polskiego po godzin 4; w klasie I. i II. nauki o Polsce po 2 godziny; w klasie III. nauki o Polsce 1 godzinę, w klasach I. do III. nadzorował ćwiczenia w hufcu szkolnym i gimnastykę godzin 3, tygodniowo godzin 20.
4. Dypl. inż. Leonhard Bolesław uczył: od 1 września 1928 r. do 30 czerwca 1929 r. w klasie I. geometrii wykresnej 3, rysunków z geometrii wykresnej 2; w klasie III. górnictwa 7, ratownictwa górniczego 2, rachunkowości kopalnianej 1, miernictwa górniczego 3 i rysunków z miernictwa górniczego 2; tygodniowo godzin 20. Nadto zawiadował w powyższym czasie zbiorami do nauki górnictwa, sortownictwa i maszynoznawstwa górniczego.
5. Dypl. inż. Słotwiński Konstanty uczył: od 1 września 1928 r. do 30 czerwca 1929 r. w klasie II. maszynoznawstwa ogólnego 3, rysunków z maszynoznawstwa ogólnego 4, sortowania 2; w klasie III. maszynoznawstwa górniczego 3, rysunków z maszynoznawstwa górniczego 2, budownictwa 2, rysunków z budownictwa 2 i solnictwa 2; tygodniowo godzin 20. Nadto zawiadował zbiorami do nauki maszynoznawstwa ogólnego.

b) Nauczyciele pomocniczy:

1. Dypl. inż. Astman Józef uczył: od 1 września 1928 r. do 30 czerwca 1929 r. w klasie I. kaligrafji 1 godzinę, w klasie II. elektrotechniki 2 godziny, w klasie III. elektrotechniki 3 godziny, asystował przy rysunkach sytuacyjnych i z maszynoznawstwa ogólnego, pełnił służbę zastępczą nauczycieli, wreszcie zawiadował zbiorami do nauki fizyki, elektrotechniki i biblioteką szkolną.
2. Dr. Hager Bronisław, lekarz okręgowy Spółki Brackiej, uczył: od 1 września 1928 do 30 czerwca 1929 r. w klasie I. pierwszej pomocy w wypadkach i higieny 1 godzinę tygodniowo.

3. Dypl. inż. Hanasiewicz Włodzimierz, naczelnik Okręgowego Urzędu Górniczego w Tarnowskich Górach, uczył: od 1 września 1928 r. do 30 czerwca 1929 r. w klasie III. ustawodawstwa górniczego i przepisów górniczo-policyjnych 2 godziny tygodniowo.
4. Proboszcz i kanonik tut. ks. Lewek Michał, uczył: od 1 września 1928 do 30 czerwca 1929 w klasie I, II. i III. nauki etyki i kwestyj społecznych po 1 godzinie, tygodniowo godzin 3.
5. Dypl. inż. Sztachelski Adam uczył: od 1 września 1928 do 30 czerwca 1929 r. w klasie I. arytmetyki 6, w klasie II. górnictwa 7; mineralogji 5, technicznej mechaniki 2: tygodniowo godzin 20. Nadto zawiadował zbiorami do nauki mineralogji i geologii.

c) Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych:

1. Naucz. tymcz. Salwiński Jan uczył: od 1 września do 31 grudnia 1928 r. w klasach I—III. śpiewu 1 godzinę tygodniowo.
2. Rachmistrz Masarczyk Jan, uczył: od 1 stycznia do 30 czerwca 1929 w klasach I—III. śpiewu 1 godzinę tygodniowo.
3. Instruktorowie 11-go pułku piechoty w Tarn. Górach prowadzili od 1 września do 5 grudnia 1928 w klasach od I—III. ćwiczenia w hufcu szkolnym 3 godziny, zaś od 6-go grudnia 1928 r. do 30 czerwca 1929 r. 2 godziny tygodniowo. Nauka wychowania fizycznego spoczywała również w ręku tychże instruktorów od 6 grudnia 1928 do 30 czerwca 1929 dla klas I. do II.

Kierownictwo wojskowe nad P. W. i W. F. spoczywało w ręku majora Pichety Henryka i porucznika Otrebskiego Antoniego, zaś nadzór szkolny w ręku Dr. Langiego Stanisława.

Stan grona nauczycielskiego w roku szkolnym 1928/29:

Dyrektor: dypl. inż. Piestrak Feliks.

a) Nauczyciele stali:

1. Dypl. inż. Kliszewicz Adolf,
2. Prof. Dr. Langie Stanisław,
3. Dypl. inż. Leonhard Bolesław,
4. Dypl. inż. Słotwiński Konstanty.

b) Nauczyciele pomocniczy:

1. Dypl. inż. Astman Józef,
2. Lekarz Dr. Hager Bronisław,
3. Dypl. inż. Hanasiewicz Włodzimierz,
4. Proboszcz ks. Lewek Michał,
5. Rachmistrz Masarczyk Jan,
6. Naucz. tymcz. Salwiński Jan,
7. Dypl. inż. Sztachelski Adam.

IV.

Plan nauki w roku szkolnym 1928/29.

		Ilość godzin w tygodniu:			
		w klasie:			
		I	II	III	Razem
I.	Górnictwo	4	8	7	19
II.	Ustawodawstwo górnicze i przepisów górniczo-policyjnych			2	2
III.	Mineralogja i geologja		5		5
IV.	Miernictwo nadziemne		3		3
V.	Miernictwo podziemne (górn.)			3	3
VI.	Geometria wykreślna (rzutowa)	3			3
VII.	Maszynoznawstwo ogólne		3		3
VIII.	Maszynoznawstwo górnicze			3	3
IX.	Elektrotechnika		2	3	5
X.	Chemja i rozbiór gazów	3		1*	4
XI.	Fizyka	4			4
XII.	Techniczna mechanika		2		2
XIII.	Geometria poglądowa i trygonometria	5			5
XIV.	Algebra	6			6
XV.	Sortowanie (wzbogacanie kopalni)		2		2
XVI.	Solnictwo			2	2
XVII.	Nauka o Polsce	2	2	1	5
XVIII.	Ratownictwo górnicze			2	2
XIX.	Naukowa organizacja pracy			1	1
XX.	Rachunkowość kopalniana			1	1
XXI.	Język polski i obcy	4	4	4	12
XXII.	Pierwsza pomoc w wypadkach i higjena	1			1
Do przeniesienia:		32	31	30	95

*) Analiza gazów w kl. III nadprogramowo wskutek zmiany planu nauki od 1. lutego 1927 r.

		Ilość godzin w tygodniu:			
		w klasie: I II III Razem			
Z przeniesienia:		32	31	30	95
XXIII.	Budownictwo			2	2
XXIV.	Kaligrafja	1			1
XXV.	Rysunki techniczne	2			2
XXVI.	Rysunki z geometrii wykreślnej	2			2
XXVII.	Rysunki sytuacyjne		2		2
XXVIII.	Rysunki z miernictwa górniczego			2	2
XXIX.	Rysunki z maszynoznawstwa ogólnego		4		4
XXX.	Rysunki z maszynoznawstwa górniczego			2	2
XXXI.	Rysunki z budownictwa			2	2
XXXII.	Nauka etyki i kwestji społecznych	1	1	1	3
Przedmioty nadobowiązkowe:					
XXXIII.	Śpiew	1	1	1	3
XXXIV.	Gimnastyka (przysposobienie wojskowe)	3	3	3	9
Razem:		42	42	43	127

Objaśnienie powyższego planu nauki *).

I. Górnictwo.

Wiadomości wstępne.

- I. Klasa.
 1. Historia górnictwa polskiego.
 2. Wiadomości ogólne.
 3. Sposoby urabiania minerałów.
 - A. Roboty kopackie, kiloformowe, klinowe, robota klinomłotowa, urabianie skał przy użyciu wody.
 - B. Roboty strzelnicze: wykonywanie otworów wiertniczych: a) wierceniem ręcznym, b) wierceniem maszynowym, materiały wybuchowe i zapalne, ładowanie i odpalenie otworów nabojujących.

*) Przy wykładzie należy kłaść nacisk przedewszystkiem na pogłębianie przedmiotu.

- C. Wiertaki obrotowe i udarowe, młotki wiertnicze, wrębówki, pogłębiarki *).
- 4. Roboty przygotowawcze:
 - A. Wytwarziska górnicze: chodniki, sztolnie, świetlniki, przecznice, pochylnie.
 - B. Obudowa chodników: a) obudowa drewna, b) obudowa wbijana, c) obudowa chodników murowana, d) obudowa żelazna.
- 5. Opis najważniejszych części maszyn i przyrządów używanych w górnictwie.
4 godziny tygodniowo.

Złoża minerałów użytecznych.

II. Klasa.

a) Pokłady: Ogólne pojęcia, rozciągłość i upad, miąższość pokładów, złożenie, łupliwość i wydajność pokładów, nieprawidłowość w zaleganiu pokładów.

b) Żyły: Pojęcie o żyłach, żyły rudonośne i kamieniste, łupiny, smugi, grubość, zawartość i krzyżowanie się żył, uskoki.

c) Złoża nieforemne: Składy i gniazda, złoża napływowe, usypy.

d) Rodzaje węgla i ich własności fizyczne.

Zachowanie się węgla przy spalaniu i dobór węgla.

Roboty poszukiwawcze.

1. Poszukiwanie i badanie złóż minerałów użytecznych.

2. Głębokie wiercenia: Wiercenie udarowe, obrotowe, wiercenie koroną diamentową i wiercenie na linie. Rurowanie otworów wiertniczych, lżykowanie, pompowanie, torpedowanie, tłokowanie. Oznaczenie rozciągłości i upadu warstw z rdzeni wiertniczych.

Roboty przygotowawcze.

1. Szyby: a) pogłębianie szybów w skałach twardych i zwięzłych przy nieznacznym przypływie wody, b) pogłębianie szybów poniżej poziomu, na którym prowadzi się odbudowę pokładów, c) pędzenie szybów z dołu do góry.

*) p. 3) B i C wykladać w drugim półroczu.

2. Obudowa szybów: a) obudowa drewna, b) obudowa szybów murowa, c) obudowa szybów żelazna.

3. Obudowa szybów wodoszczelnie: a) obudowa wodoszczelna w skałach zwietrzonych przy umiarkowanym przepływie wody, b) obudowa drewna, c) obudowa wodoszczelna murowa, d) obudowa wodoszczelna w skałach zwietrzonych przy bardzo znacznym przepływie wody, e) pogłębianie i obudowa szybów w kurzakach.

8 godzin tygodniowo.

Odbudowa złóż mineralnych.

III. Klasa.

1. Systemy odbudowy bez podsadzki: a) odbudowa filarowa, b) odbudowa filarowa w Zagłębiu Dąbrowskiem, c) sposób odbudowy grubych pokładów węgla z podsadzeniem wyrobisk podsadzką płynną, d) odbudowa pokładów węgla brunatnych.

Odbudowa komorowa: Odbudowa dukłami, odbudowa odkrywkowa, odbudowa torfowisk. Odbudowa minerałów w znacznych głębokościach:

2. Obudowa przy odbudowie:

Przewóz.

1. Przewóz kopalniany: a) przewóz z odbudowy do chodników przewozowych, b) przewóz chodnikami, c) przewóz na pochylniach, d) przewóz szynami wyciągowymi.

2. Przewóz na powierzchni.

Przewietrzanie.

Część ogólna.

1. Powietrze kopalniane.
2. Oświetlenie kopalni.
3. Dostarczanie powietrza.
4. Rozprowadzanie powietrza.

Odwodnienie.

1. Odwodnienie na powierzchni.
2. Odwodnienie w kopalni, budowa tam wodnych i t. d.

7 godzin tygodniowo.

Celem uzupełnienia teoretycznej nauki z zakresu górnictwa będą urządzone z uczniami wycieczki naukowe. Każdą wycieczkę przygotowuje starannie nauczyciel, a mianowicie odbedzie wpierw

wycieczkę sam, poczem pouczy uczniów przy pomocy szkiców o tem, co będą oglądać w czasie wycieczki i na co winni zwracać szczególniejszą uwagę.

Uczniowie winni wypracować sprawozdanie z wycieczki wraz ze szkicami, które odnośny nauczyciel przejrzy i poprawi, nie tylko ze względu na treść techniczną, lecz i ze względu na styl, ortografię i wykonanie rysunków.

II. Ustawodawstwo górnicze i Przepisy górniczo-policyjne.

Ustawodawstwo górnicze.

III. Klasa.

1. a) Pruska powszechna ustawa górnicza z dnia 24-go czerwca 1865, obowiązująca w Województwie Pomorskiem, Poznańskiem i Śląskiem z wyjątkiem powiatów Cieszyńskiego i Bielskiego.

b) Austriacka ustawa górnicza z dnia 23 maja 1854 obowiązująca w Małopolsce (Wyższy Urząd górniczy, Kraków).

c) Rosyjska ustawa górnicza z dnia 31. XII. 1912 obowiązująca w Województwach byłego Królestwa Kongresowego.

2. Ustawa o opłatach od uprawnień górniczych z dnia 28 lipca 1924 r.

3. Najważniejsze ustępy ze zbioru pruskich ustaw prawa pracy z 11 sierpnia 1919, nadto ustawa z 18 grudnia 1919 Dz. U. Rz. P. Nr. 2 o czasie pracy w przemyśle.

4. Ogólne przepisy górniczo-policyjne obowiązujące każdorazem w rejonie odnośnego Wyższego Urzędu górniczego.

2 godziny tygodniowo.

III. Mineralogja i geologia.

II. Klasa.

1. Krystalografja i mineralogja fizyczna, chemiczne i inne własności najważniejszych, a przede wszystkim w kraju znajdujących się minerałów.

2. Badania zapomocą dmuchawki.

3. Zarys geologii, rodzaje skał, nauka o formacjach geologicznych i najważniejszych przewodnich skamieniałach, odczytywanie map i rysowanie przekroji, użycie ręcznego kompasu. Obliczenie zasobów ciał kopalnych.

4. Płody kopalne w Polsce.

- a) Geneza i stratygrafia węgla, b) geneza soli,
c) geneza rud kruszczowych, d) geneza nafty i wosku ziemnego.

5 godzin tygodniowo.

IV. Miernictwo nadziemne.

II. Klasa. Program miernictwa nadziemnego obejmuje:

a) wykłady, b) ćwiczenia:

a) Wykłady:

1. Geodezja i jej podział.
2. Pojęcia wstępne z geografii matematycznej.
3. Poziom rzeczywisty i pozorny.
4. Jednostka długości, miara katowa, plan i podziałka rysunkowa.
5. Prace polowe: tyczenie linii prostych, przyrządy do pomiarów długości, węgielnice i ich sprawdzanie, zagadnienia z tyczenia prostych, pomiar długości, zagadnienia z pomiarów linii prostych.
6. Zdjęcia małych obszarów.
7. Planimetria, planimetry: biegunowy, paskowy, nitkowy.
8. Miary rysunkowe, podziałka poprzeczna.
9. Przyrządy do pomiaru wysokości, niwelacja, profil podłużny i poprzeczny, plany warstwiczne, maniera Lehmanna.
10. Przyrządy optyczne: lupa, luneta astronomiczna, siatka i oś celowa.
11. Łata niwelacyjna i przyrządy niwelacyjne, rektyfikacja instrumentu niwelacyjnego.
12. Instrument uniwersalny, noniusz, pomiar kątów poziomych sposobem pojedynczym i repetycyjnym.
13. Obliczenie współrzędnych punktów na płaszczyźnie, obliczenie azymutów i współrzędnych trójkątów.
14. Tyczenie łuków.
15. Zdjęcia stolikowe.

3 godziny tygodniowo.

b) Ćwiczenia:

1. Praktyczne zaznajomienie się z instrumentami mierniczymi na podwórzu szkolnym względnie w najbliższej okolicy szkoły.
2. Wykonanie samodzielnych prac z zakresu niwelacji, zdjęcia małych obszarów najprostszymi

sposobami mierniczemi, w miarę możliwości za pomocą stolika mierniczego, oraz tyczenie łuków.

Powyższe ćwiczenia należy wykonać z końcem maja w czasie 4—6 dni i to w ten sposób, by każda z grup uczniów zaznałomiła się z praktycznem użyciem najważniejszych instrumentów mierniczych.

V. Miernictwo podziemne (górnice).

III. Klasa. Program miernictwa podziemnego obejmuje:

a) wykłady, b) ćwiczenia:

a) Wykłady:

1. Wiadomości wstępne z miernictwa górniczego.

2. Igła magnesowa, cel miernictwa górniczego. Objaśnienie wyrazów właściwych miernictwu górniczemu. Tyczenie linii prostych. Pomiar długości w kopalni, naciąganie sznura mierniczego.

3. Instrumenta miernicze igło-magnesowe, wieśzadło, przykładka, półkole.

4. Przyrządy pomocnicze zezwalające na użycie kompasu w obecności żelaza, ciągi skrzyżowane, sztabka kompasowa.

5. Pomiar głębokości szybów, wykonanie robót mierniczych, wyznaczenie godziny w kopalni, lampy miernicze, czystopisy pomiarów.

6. Przykładanie czyli rysowanie ciągów górniczych: a) mechaniczne, b) według obliczonych współrzędnych.

7. Księga współrzędnych, obliczanie zdjęć, zagadnienia.

8. Zdjęcia teodolitami systemów współczesnych, sygnały przy stosowaniu pomiarów o punktach stałych, obliczenia miernicze, pomiary nawiazane i orientacyjne.

9. Instrumenty niwelacyjne i niwelacja w kopalni.

10. Wyznaczenie południka astronomicznego.

3 godziny tygodniowo.

b) Ćwiczenia:

1. Praktyczne zaznajomienie się z instrumentami mierniczemi na podwórzu szkolnem względnie w najbliższej okolicy szkoły.

2. Wykonanie samodzielnego zdjęcia pewnej części okolicznej kopalni za pomocą kompasu oraz teodolitu wraz z niwelacją i pionowaniem szybu.

Powyższe ćwiczenia należy wykonać w połowie czerwca w czasie dni 4 i to w ten sposób, by każda z grup uczniów zaznała się z praktycznym użyciem najważniejszych instrumentów mierniczych.

VI. Geometria wykreślna (rzutowa).

I. Klasa.

Cel i zadanie geometrii wykreślnej. Pojęcie rzutu. Rzuty prostokątne punktu, odcinków i figur płaskich na 3 płaszczyzny rzutów. Rzuty odcinków i figur w położeniach szczególnych. Ślady prostej i płaszczyzny. Zastosowanie śladów prostej do konstrukcji cieniów. Wyznaczenie naturalnej wielkości utworów geometrycznych przy pomocy kładu i obrotu.

Rysowanie brył graniastych w rzutach na 3 płaszczyzny, siatki i przekroje najłatwiejsze tychże brył. Przejście z rzutów prostokątnych do perspektywy równoległej (Cavalieri).

Konstrukcje przecięć stożkowych a więc elipsy, hiperboli i paraboli. Konstrukcja owali i linii spiralnych. Rysowanie brył okrągłych w rzutach na 3 płaszczyzny, siatka walca i stożka, łatwiejsze przekroje takich brył.

Naukę geometrii wykreślnej należy przedewszystkiem dostosować do potrzeb rysowania technicznego.

3 godziny tygodniowo.

VII. Maszynoznawstwo ogólne.

II. Klasa.

Opis i własności materiałów używanych do budowy maszyn: metali i ich stopy, drzewo, skóra, guma, azbest, materiały szlifierskie, smary i t. p. Krótki opis ich obróbki.

Doniosłość ekonomicznej gospodarki cieplnej. Własności pary nasyconej i pary przegrzanej. Para pod ciśnieniem poniżej atmosferycznego. Spalanie. Wartość opałowa. Wpływ ilości powietrza na spalanie. Rodzaje paliwa. Schemat całokształtu kotłowni. Powierzchnia ogrzewana kotła. Obciążenie paleniska. Przegrzewacze. Podgrzewacze. Systemy kotłów i palenisk. Opalanie paliwem odpadkowym,

pyłem węglowym, ropą naftową i gazem. Uzbrojenie kotłów. Prowadzenie kotłowni. Przepisy dla palaczy. Rurociągi parowe. Schemat działania maszyny parowej. Praca maszyn parowych i jej mierzenie. Regulowanie ruchu. Maszyny wydmuchowe i maszyny kondenzacyjne. Maszyny jedno- i wielocylindrowe. Stawidła suwakowe, zaworowe i kurkowe. Stawidła zwrotne. Maszyna Stumpfa. Zasada turbin parowych. Wyzyskanie ciepła odlotowego, wzgl. energii pary odlotowej. Zasada motorów spalinowych.

3 godziny tygodniowo.

VIII. Maszynoznawstwo górnicze.

III. Klasa.

Ogólny pogląd na maszyny górnicze. Liny, materiał, konstrukcja, zastosowanie, kontrola. **Przewóz poziomy i pochyły.** Schemat całokształtu urządzeń. Plan ruchu. Moc potrzebna. Tor. Wózki. Lokomotywy. Napęd zcentralizowany: linowy i łańcuchowy. Urządzenia na pochylniach hamulczych. Kołowroty. Środki zabezpieczające i obsługa urządzeń przewozu poziomego i pochylego. **Przewóz pionowy.** Schemat całokształtu urządzeń. Systemy wyciągów kopalnianych. Położenie maszyny wyciągowej w stosunku do szybu. Sposoby osłabiania wpływu ciężaru liny. Wydobywanie z kilku poziomów. Klatki i kubły. Kierowniki. Podchwyty. Niebezpieczeństwo zerwania liny i środki zabezpieczające. Zakładanie liny. Napęd wyciągów kopalnianych. Przybliżone obliczenie mocy. Obsługa urządzeń wyciągowych. Rewizja liny. Automatyczne przesuwanie wózków. **Urządzenia do podnoszenia płynów.** Schemat całokształtu sieci. Pompy nrurowe i pompy odśrodkowe. Konstrukcja pomp kopalnianych. Aparatura. Napęd. Instalacja. Uruchomienie i obsługa. Pompa Mamut. Pulsometry. Ejektory. Wybór pompy.

Urządzenia dla sprężonego powietrza. Schemat całokształtu sieci. Spreżarki tłokowe. Wykres indykatorowy. Stopniowanie ciśnień. Turbokompresory. Spreżarki na wózkach. Dozór. Pomiar.

Wentylatory. Zasadnicze pojęcia. Charakterystyka. Konstrukcja, napęd i regulowanie wentylatorów kopalnianych - głównych. Wentylatory dla wentylacji odrębnej. Instalacja wentylatorów. Dozór. Pomiar.

3 godziny tygodniowo.

IX. Elektrotechnika.

II. Klasa.

1. Zasadnicze prawa, wzory i terminy z elektryczności, magnetyzmu i elektromagnetyzmu. Prąd stały i prąd zmienny. Przyrządy miernicze, ich użycie i załączenie. Urządzenia dla pomiarów izolacji. Most Wheatstona. Liczniki. Elementy. Akumulatory. Prawo indukcji elektromagnetycznej. Wytwarzanie prądu stałego. Prądnice. Silnik. Maszyny opustowe, szeregowo i compound. Regulowanie szybkości i zmiana kierunku obrotu silników prądu stałego. Wytwarzanie prądu zmiennego. Cos ϕ . Prąd trójfazowy. Prądnica trójfazowa. Transformator. Silnik synchroniczny. Silnik asynchroniczny. Montaż i obsługa maszyn elektrycznych. Niedokładności w maszynach. Przyrządy rozdzielcze i ochronne. Przewody gołe i izolowane. Linje elektr. napowietrzne i kablowe. Schematy urządzeń elektr.

2 godziny tygodniowo.

III. Klasa.

2. Zadanie elektrotechniki w górnictwie. Bezpieczeństwo ruchu. Zwiększenie produkcji. Wzrost wydajności. Ekonomia. Przewody elektryczne i przewody rozdzielcze w kopalni. Urządzenia oświetlenia elektrycznego. Lampy górnicze. Sygnalizacja elektryczna. Wykonanie przyrządów i maszyn elektrycznych odpowiednio do potrzeb górnictwa. Przyrządy specjalne dotyczące urządzeń elektrycznych w miejscach narażonych na gazy. Elektryfikacja przodków. Napęd wiertarek, wrębówek i rynien. Elektryfikacja wyciągów. Napęd głównego wyciągu. System Leonarda, względnie Ilgnera. Napęd silnikiem asynchronicznym. Wykres pracy wyciągu elektrycznego. Urządzenia pomocnicze. Napęd mniejszych wyciągów (kołowrotów). Elektryfikacja przewodu linowego i łańcuchowego. Przewóz zapomocą lokomotyw elektrycznych przewodowych i bezprzewodowych (akumulatorowych). Wytwarzanie w kopalni prądu stałego, dla napędu lokomotyw. Elektryfikacja maszyn odwadniających. Napęd pomp odśrodkowych i tłokowych. Elektryczne pompy wiszące: Elektryfikacja sprężarek tłokowych i odśrodkowych (turbokompresorów). Napęd elektryczny wentylatorów głównych i pomocniczych. Elektryczne regulowanie ilości powietrza. Spawanie elektryczne.

3 godziny tygodniowo.

X. Chemja.

I. Klasa.

Wiadomości wstępne: Ciało i materja. Zmiana stanu skupienia. Gęstość. Fizyczne i chemiczne własności ciał. Naczynia i przyrządy chemiczne. Filtrowanie, krystalizowanie, topnienie, sublimowanie, dystylowanie, suszenie.

a) Pojęcia ogólne: Zjawiska fizyczne i chemiczne, rodzaje reakcji chemicznych, pierwiastki, energia chemiczna, atom i cząsteczka, symbole, wzory i równania chemiczne *).

b) Tlen, wodór i ich związki, c) Kwasy, zasada i sole, d) Azot, powietrze i gazy szlachetne, e) Grupa chloru, f) Grupa siarki, g) Grupa fosforu, h) Grupa węgla, i) Zasadnicze prawa i teorie chemiczne, j) Grupa potasu, k) Grupa wapna, l) Grupa magnezu, m) Grupa miedzi, n) Grupa glinu, o) Grupa żelaza, p) Grupa cyny, r) Grupa metali szlachetnych, s) Układ periodyczny pierwiastków.

c) Mechanika gazów. Rozbiór gazów i w miarę możliwości ćwiczenia praktyczne wszystkich uczniów naraz. Branie prób powietrza i gazów. Oznaczanie zawartości tlenu, kwasu węglowego, tlenku węgla, metanu i etanu. Badanie dymów pożarnych. Najważniejsze przyrządy służące do rozbioru gazów.

3 godziny tygodniowo.

XI. Fizyka.

I. Klasa.

a) Ogólne własności ciał. O mierzeniu i jednostkach. Ruch, szybkość, przyspieszenie. Masa, Siła. Siła ciężkości. Składanie i równowaga sił. Środek ciężkości. Moment siły. Praca, energia, moc. Tarcie. Sprawność. Ruch kołowy. Siła dośrodkowa i odśrodkowa. Wahadło. Równowaga cieczy. Poziomnica. Prawo Pascala. Prasa hydrauliczna. Prawo Archimedes'a. Areometr. Mechanika gazów. Prawo Boyle - Mariotte'a. Ciśnienie atmosferyczne. Barometr. Ruch cieczy i gazów. Zasada pomp i wentylatorów.

b) Ciepło. Rozszerzalność ciał. Termometry. Jednostka ciepła. Kalorymetrja, utajone ciepło topienia. Prawo Gay - Lussaca. Równoważnik mechaniczny ciepła.

c) Akustyka: Zasady akustyki.

d) Optyka: Rozchodzenie się światła. Odbijanie się i załamywanie się światła. Zwierciadła.

*) W pierwszym półroczu należy uczniów przygotować do wykładów o materiałach wybuchowych.

Soczewki. Lupa. Mikroskop. Luneta. Zasady fotografii.

e) Magnetyzm i elektryczność: Elementy magnetyzmu i elektrostatyki (prawo Coulomba, zasady i jednostki elektrostatyczne). Prąd elektryczny. Prawo Ohma. Energja i moc prądu: Prawo Joule'a. Zjawiska elektromagnetyczne. Galwanometr. Indukcja.

Naukę fizyki należy oprzeć na zadaniach przewidzianych z dziedziny techniki i o ile możliwe przeprowadzać doświadczenia.

4 godziny tygodniowo.

XII. Techniczna mechanika.

II. Klasa.

Maszyny proste. Dźwignia. Wagi dziesiętne. Wagi pomostowe. Płaszczyzna pochyła. Opory ruchu. Tarcie przy ślizganiu. Klin. Śruba. Koło. Tarcie przy toczeniu. Kołowrot. Wielokrażki. Elementarne wiadomości z wytrzymałości materiałów. Obciążenie, odkształcenie, naprężenie, stopień bezpieczeństwa. Rozciąganie, ścięcie, zginanie, ściskanie, skręcanie. Odkształcenia złożone. Obciążenie uderowe.

Części maszyn: Połączenia nitowe, śrubowe, klinowe. Połączenia sworzniowe. Połączenia skurczane. Rury i ich połączenia. Wały proste, osie, łożyska, sprzęgła. Koła. Przekładka pasowa, linowa, zębata, ślimakowa. Napęd korbowy i jego części. Sprężyny. Hamulce. Tłoki. Cylindry. Kurki, zawory, zasuwy, wentyle. Normalizacja części maszyn. Najprostsze obliczenia.

2 godziny tygodniowo.

XIII. Geometria pogładowa i trygonometria.

I. Klasa.

1. Planimetria: Linja prosta, odcinek, działania odcinkami. Kąty: rodzaje kątów, mierzenie kątów (kątomierz), przenoszenie kąta, dodawanie i odejmowanie kątów.

Trójkąty: Podział trójkątów, twierdzenie o kątach w trójkątach. Konstrukcja i przystawianie trójkątów. O prostych, równoległych i prostopadłych. Kąty powstałe przy 2 równoległych prostych przeciętych 3-cią. Kąty o ramionach parami równo-

ległych i prostopadłych. Czworoboki, a specjalnie równoległoboki, ważniejsze twierdzenia i konstrukcje tychże. Trapez i deltoid. O symetrii środkowej i osiowej na płaszczyźnie. O kole, częściach koła, cięciwach w kole i w stycznej. Konstrukcje styczne do koła w punkcie na obwodzie i z punktu zewnątrz koła położonego. Wieloboki, ważniejsze twierdzenia, konstrukcje zwłaszcza wieloboków umiarych. Twierdzenie o kątach w kole. Położenie 2 kół względem siebie. Konstrukcja przybliżonego sposobu zamiany linii kołowej na prostą. Proporcjonalność odcinków. Podobieństwo trójkątów. Zasadnicze konstrukcje planimetryczne oparte głównie na metodzie miejsc geometrycznych. Obliczanie pól figur płaskich.

2. Stereometria: Ważniejsze twierdzenia ze stereometrii. Obliczanie powierzchni i objętości brył graniastych i okrągłych.

3. Trygonometria: Pojęcie i własności 4 zasadniczych funkcji trygonometrycznych. Logarytmy funkcji trygonometrycznych, rozwiązywanie trójkąta prostokątnego. Rozwiązywanie trójkątów ukośnokątnych, przy pomocy twierdzenia sinusowego, kosinusowego i tangensowego. Zastosowanie trygonometrii do zadań planimetrycznych.

5 godzin tygodniowo.

XIV. Algebra.

I. Klasa.

Powtórzenie arytmetyki: Liczenie. Liczba, cztery działania liczbami całkowitymi i dziesiętnymi niemianowanymi i mianowanymi prostymi, miary, wagi i monety, cztery działania liczbami wielorakimi, podzielność liczb (największy wspólny dzielnik, najmniejsza wspólna wielokrotność większych liczb), cztery działania ułamekami zwyczajnymi, rachunek zapomocą wnioskowania, stosunki i proporcje, rachunek procentu, odsetki proste i eskont, reguła trzech złożona, rachunek procentu składanego, rachunek spółki, rachunek mieszaniny, rachunek łańcuchowy, rachunek terminu średniego.

Algebra: Działanie liczbami algebraicznymi, jednomiany i wielomiany, podnoszenie liczb do kwadratu i wyciąganie pierwiastka kwadratowego z liczb, ułamki algebraiczne, równanie stopnia pierwszego z jedną niewiadomą, równanie stopnia z wielu niewiadomymi, podnoszenie liczb do sześciannu i wy-

ciąganie pierwiastka sześciennego z liczb, równania dwumienne stopnia drugiego i trzeciego, logarytmy, suwak logarytmiczny i maszyny do liczenia i posługiwania się tabelami technicznymi. W ciągu roku 10 zadań szkolnych.

6 godzin tygodniowo.

XV. Sortowanie (wzbogacanie kopalin).

II. Klasa.

Wiadomości wstępne, dotyczące ogólnych zasad sortowania: 1. Sortowanie suche; 2. Rozdrabnianie i mielenie (ręczne, maszynowe oraz przyrządy do rozdrabniania służące, jak: łamaki, walce, tłuczki i młyny); 3. Sortowanie mokre: a) teoria sortowania, b) sita, rzeszota i ruszty, c) osadzanie, oraz przyrządy do osadzania służące jako osadzarki zwyczajne, tłokowe, systemu Braunsa, Meguina, Bauma, Schuharda, Büttchenbacha i osadzarki okrągłe, d) przyrządy prądowodne, e) gatunkowanie na pławniskach; 4. Rzadziej używane sposoby sortowania, płókanie złota; 5. Urządzenia pomocnicze: a) wypróżnianie wózków, wywroty, b) przewóz w sortowniach, c) ładowanie; 6. Gospodarka wodna; 7. Opis ważniejszych sortowni w Polsce.

2 godziny tygodniowo.

XVI. Solnictwo.

III. Klasa.

1. Znaczenie, zastosowanie i występowanie różnych gatunków soli i solanek.
2. Eksploatacja złóż solnych i solanek.
3. Przeróbka soli jadalnych i przemysłowych.
4. Przeróbka soli potasowych.
5. Warzelnictwo.

2 godziny tygodniowo.

XVII. Nauka o Polsce.

I. Klasa.

Historja: Wybrane ustępy z dziejów Polski od czasów przedhistorycznych do odsieczy Wiednia (według programu II klasy gimnazjów państwowych, M. W. R. i O. P. z roku 1923). Materiał naukowy, jak to okazuje się z programu, został zaczerpnięty z całości dziejów narodowych, jednakże w ograniczonej ilości, aby go skutecznie opracować bez szkodliwego pośpiechu w ciągu wyznaczonego na naukę czasu.

Geografia: Krótki pogląd na wszystkie części świata z szczegółowem uwzględnieniem Europy wraz z charakterystyką otaczających ją mórz i oceanów. Przy opisie poszczególnych krajów europejskich należy uwzględnić przedewszystkiem Anglię i Francję oraz kraje sąsiadujące z Polską, a więc Czechosłowację, Niemcy i Rosję. W opisie innych krajów należy unikać szczegółów, podkreślając położenie geograficzne i stąd wynikające charakterystyczne cechy (fizyczne, gospodarcze, polityczne) oraz zwracając szczególną uwagę na stosunki danego kraju z Polską.

2 godziny tygodniowo.

Historja. Wybrane ustępy z dziejów Polski od odsieczy Wiednia do wskrzeszenia państwa polskiego (według programu III klasy gimnazjów państwowych M. W. R. i O. P. z roku 1923). Należy trzymać się materiału naukowego, podanego w powyższym programie celem skutecznego opracowania go bez szkodliwego pośpiechu w ciągu wyznaczonego na naukę czasu.

Geografia. 1. Obraz geograficzny Rzeczypospolitej Polskiej, granice państwa, poszczególne krainy, życie gospodarcze, rozwój kulturalny, podział administracyjny. 2. Polacy poza granicami Rzeczypospolitej w krajach sąsiednich, na obczyźnie. 3. Znaczenie Polski w Europie, wynikające z położenia geograficznego (według programu klasy V wydziału matematyczno - przyrodniczego gimnazjów państwowych M. W. R. i O. P. z roku 1922).

2 godziny tygodniowo.

III. Klasa. **Historja:** Nauka o Polsce współczesnej na tle stosunków światowych ze szczególnem uwzględnieniem geografii ekonomicznej oraz stosunków społecznych i politycznych, pojęcia jako nauka obywatelska: 1. Co to jest Polska: położenie geograficzne Polski, granice i obszar Polski, wpływ warunków fizjograficznych Polski na życie gospodarcze i kulturalne w przeszłości i obecnie, zaludnienie. 2. Wiadomości wstępne o życiu gospodarczem: rolnictwo, górnictwo, przemysł, środki wymiany, handel, pogląd na obecny stan gospodarczy świata i Polski.

państwowość Polska dawniej a dzisiaj, ustrój obecnego państwa polskiego, życie polityczne, prawo. 5. Kultura i cywilizacja: obowiązki obywatela polskiego (według programu matematyczno-przyrodniczego gimnazjów państwowych M. W. R. i O. P. z roku 1922).

Geografia: Powtórzenie materiału wyłożonego w klasie I i II oraz szczegółowy przegląd poszczególnych krajów europejskich z podaniem ucznia niektórych kwestji z geografji fizycznej, np. klimatu oceanicznego a lądowego, lodowców, typów wybrzeży, starszych typów gór, jezior i t. d.

1 godzina tygodniowo.

XVIII. Ratownictwo górnicze.

III. Klasa

Powtórzenie materiału w chemji o tlenie, azocie i powietrzu. Własności powietrza, skład powietrza, temperatura powietrza w kopalni: gazy szkodliwe, występujące w kopalniach, kwas węglowy, tlenek węgla, gaz siarkowodorowy, wodór, azot, gazy węgło-wodorowe, czady po strzałach, powietrze wybuchające, ich powstanie. Pożary w kopalniach, ich powstanie i tłumienie, oraz zapobieganie pożarom. Przyrządy do oddychania i cucia ze szczególniejszem uwzględnieniem aparatów każdorazem dopuszczonych do użycia przez Władzę górniczą: Maski, przyrządy węzowe, zbiornikowe, przyrządy Tow. Akc. Westfalja, przyrządy systemu Drägera, przyrządy Dräger - Tübben, pneumatogeny, aerolity i t. p. Badanie, czyszczenie i przechowywanie przyrządów do oddychania. Napełnianie butli tlenem.

Cel, rozwój i organizacja ratownictwa górniczego. Najpotrzebniejsze urządzenia ratownicze w kopalniach. Stacje ratunkowe. Sztolnie doświadczalne. Załogi ratunkowe. Oświetlenie wyrobisk górniczych w czasie akcji ratunkowej. Zapobieganie wypadkom wpadania ludzi do wyrobisk górniczych (szybów, szybków, kominów i t. d.). Zapobieganie niebezpieczeństwom przez wodę i gazy. Zapobieganie pożarom kopalnianym i ich gaszenie. Środki zapobiegawcze w razie wybuchu gazu kopalnianego, pyłu węglowego lub pożaru. Zapobieganie wypadkom powstającym w czasie przewozu poziomego, pochylego i pionowego. Ratowanie robotników poparzonych od strzału, gazów i t. p.

Ratowanie ludzi porażonych prądem elektrycznym, nurkowanie i przyrządy nurkowe. Statystyka nie-szczęśliwych wypadków w górnictwie.

Propaganda obrazkowa.

Naukę ratownictwa górniczego należy prowa-dzić o ile możliwości praktycznie, posługując się przy-rządami szkolnemi, które w miarę istniejących fun-duszków należy uzupełniać i utrzymywać w stanie nienagannym.

Celem uzupełnienia nauki teoretycznej z za-kresu ratownictwa, należy odbyć z uczniami wy-cieczkę do nowocześnie urządzonej stacji ratunko-wej, celem zaznajomienia się z najnowszemi zdo-byczami na polu ratownictwa, z której to wycieczki winni uczniowie złożyć szczegółowe sprawozdanie na piśmie.

2 godziny tygodniowo.

XIX. Naukowa organizacja pracy.

III. Klasa.

Ogólne zasady ekonomji społecznej. Pojęcia i zadania ekonomji ruchu kopalnianego. Warunki dla popłatności odbudowy złoża minerałów. Koszta własne i cena sprzedaży wydobytego minerału. Odbudowa rabunkowa. Szacowanie wartości ko-pałań. Statystyka robót kopalnianych. Organizacja przedsiębiorstw przemysłowo - górniczych. Praco-dawcy i pracobiorcy oraz ich organizacja w Zwią-zkach i Towarzystwach.

Badania psychotechniczne. Sposoby wykony-wania metod N. O. P. Układanie dżagramatu pracy według danych chronometrażu (czasowania). Ana-liza wykresów, ustalanie wad i ich przyczyn. Ze-stawienie hermonogramu, ustalenie wzorcowego planu pracy. Przykłady stosowania N. O. P. w gór-nictwie. Literatura N. O. P.

1 godzina tygodniowo.

XX. Rachunkowość kopalniana.

III. Klasa.

1. Znaczenie i potrzeba umiejętnego prowadzenia rachunków i kontroli. Pieniądz i waluta. Kre-dyt. Obligacje i akcja. Weksle. Wierzyciele i dłużnicy. Majątek i jego podział.
2. Zasady księgowości pojedynczej. Księgi i ich prowadzenie. Inwentarz. Bilans.
3. Rachunkowość górnicza. Dniówki zwykłe i akordy, płace i zarobki. Wykaz szycht. Wy-

kaz zarobków. Odbiórka górnicza. Koszta własne produktu.

1 godzina tygodniowo.

XXI. Język polski i obcy.

I. Klasa.

Program ogólny obowiązujący wszystkie klasy.

Nauka języka polskiego w szkołach zawodowych należy do tak zwanych przedmiotów ogólnokształcących, przeto w programie naukowym języka wykładanego należy uwzględnić dwa postulaty, a mianowicie: 1) ogólne wykształcenie, 2) praktyczny związek nauki języka ojczystego z przedmiotami zawodowymi i z przyszłym zawodem uczniów. W sprawie ogólnego wykształcenia należy zastosować program ministerjalny dla nauki języka polskiego w niższych klasach gimnazjum humanistycznego (patrz M. W. R. i O. P. Program gimnazjum państwowego, gimnazjum niższe, wyd. V. Warszawa 1923), gdyż uczniowie słabo władający językiem polskim nie dostosowaliby się do planu klas wyższych gimnazjum humanistycznego. By zaś to ogólne wykształcenie dostosować do szkoły zawodowej, należy w lekturze i w czytankach uwzględnić to, co ma związek z przemysłem górnictwem, a więc wybrać przystępne artykuły i powieści, oparte na tle stosunków przemysłu polskiego.

Program szczegółowy.

I. Klasa.

Ćwiczenia ustne: 1. Ćwiczenia w mówieniu; 2. Uczenie się na pamięć krótkich wierszy, przysłów i sentencji; 3. Ćwiczenia w wygłaszaniu ostatecznym; 4. Czytanie poprawne, płynne i wyraźnie krótkich utworów; 5. Ćwiczenia stylistyczne; 6. Ćwiczenia gramatyczne.

W związku z czytaniem i mówieniem wyróżnianie drogą ćwiczeń znaczenia przysłówków, zaimek, liczebników oraz przymków, spójników i wykrzykników. Pojęcie o przypadku, rodzaju i stopniu. Rozbiór podmiotu rozwiniętego i orzeczenia zasadniczego, oraz tak zwanych drugorzędnych członków zdania, dopełnień i określeń. Kategorie znaczeniowe zdań (oznajmujące, pytające i wykrzyknikowe). Wytworzenie pojęcia o zdaniu złożonym. Odróżnianie (tylko praktyczne) głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, spółgłosek twardych i miękkich. Pojęcie o akcencie czyli przycisku polskim.

Ćwiczenia pisemne: 1. Ćwiczenia ortograficzne; 2. Ćwiczenia stylistyczne, zapisywanie wydarzeń z życia domowego, szkolnego i odbywanej z odbytej praktyki kopalnianej, krótkie wypracowanie oparte na przeżyciach uczniów, bezpośredniej obserwacji oraz na materiale, zaczerpniętym z lektury.

U w a g a : Nauczyciel przegląda przynajmniej dwa razy na miesiąc kajety wszystkich uczniów w celu skontrolowania ich pracy i postępów, oraz zapobieżenia powtarzania się tych samych błędów.

4 godziny tygodniowo.

II. Klasa.

Plan nauki języka polskiego w klasie II składa się: z ćwiczeń ustnych, których podział podano w planie nauki w klasie I, przyczem do czytania winny być włączone początki lektury domowej i z ćwiczeń pisemnych.

Przy ćwiczeniach gramatycznych należy uwzględnić: Częstki znaczeniowe wyrazów, częstki słowotwórcze (pień, przedrostek, przyrostek) i częstki flekcyjne (temat, końcówka), budowę słowotwórczą wyrazów (wyrazy proste i złożone). Ćwiczenia gramatyczne winny dalej zawierać: Przegląd form flekcyjnych, deklinacji rzeczowników, przymiotników, zaimek i liczebników, z uwzględnieniem tylko tych końcówek, które są ważne ze względu na wykazywane przez nie różnice znaczeniowe lub poprawność języka. Dalej należy wyjaśnić: składnię zdania pojedynczego, sposoby oznaczenia przedmiotów, orzeczenia, dopełnienia i określeń, wyrazy poza zdaniem, sposoby łączenia orzeczenia z podmiotem, sposoby łączenia części podmiotu i orzeczenia rozwiniętego.

Ćwiczenia pisemne jak w klasie I, atoli przy ćwiczeniach stylistycznych krótkie wypracowania winne być oparte nadto na materiale zaczerpniętym z lektury domowej. Prócz tego należy wprowadzić tutaj ćwiczenia z pisania raportów i listów.

W ciągu roku 5 zadań szkolnych i 5 zadań domowych.

4 godziny tygodniowo.

III. Klasa.

Plan nauki języka polskiego w klasie III obejmuje: a) Ćwiczenia ustne; b) Ćwiczenia pisemne. Przy ćwiczeniach ustnych dzielących się na rozdziały podane w planie nauki w klasie I, należy czytać utwory prozaiczne i poetyczne, a mianowi-

cie: baśnie, legendy, ballady, bajki, powiastki, nowele, przystępne powieści i poematy, opowiadanie z dziejów narodu i życia wielkich ludzi, artystyczne obrazy z życia przyrody, utwory liryczne itp. Nadto winni uczniowie zająć się lekturą domową. Przy ćwiczeniach gramatycznych należy uwzględnić: Rozbiór form konjugacji polskiej. Znaczenie form czasownika, słowo właściwe, imiesłów przymiotnikowy, imiesłów przysłówkowy i bezokolicznik. Znaczenie form słowa właściwego (strona, tryb, osoba, postać, czas). Opis form czasownika polskiego (czas teraźniejszy, tryb rozkazujący, imiesłów współczesny, imiesłów czynny, przeszły i zaprzeczony, imiesłów bierny, bezokolicznik, formy złożone słowa polskiego). Obraz ogólnej konjugacji polskiej. Składanie zdania złożonego. Uwydatnienie związków przyczynowych, zamiarowych, warunkowych, skutkowych. Uświadomienie zależności zdań pobocznych. Stosunek podrzędności i współrzędności.

Ćwiczenia pisemne jak w klasie I. względnie II.
W ciągu roku 3 zadania i 3 zadania domowe.

4 godziny tygodniowo.

XXII. Pierwsza pomoc w wypadkach i higiena.

1. Klasa.

a) **Higiena:** Zarys ogólny o wodzie, powietrzu, mieszkaniu, odzieży, pielęgnowaniu skóry, pożywieniu, z szczególnem uwzględnieniem zawodu górniczego. Higiena w wieku młodzieńczym. Choroby zakaźne i ich tłumienie.

b) Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach:

Zarys ogólny anatomii opisowej człowieka. Materiały opatrunkowe i sposób ich użycia: Ćwiczenia w zakładaniu opatrunków na różne części ciała w zranieniach, złamaniach i zwichnięciach, jakoteż w przenoszeniu chorych i uszkodzonych. Sposoby ratowania w duszeniu się, topieniu, zatruciach oraz wypadkach porażenia prądem elektrycznym z ćwiczeniami w zastosowaniu sztucznego oddychania.

1 godzina tygodniowo.

XXIII. Budownictwo.

III. Klasa.

1. Fundamenty.

2. Materiały budowlane: drewno, kamienie naturalne i sztuczne, t. j. wszelkiego rodzaju cegły, dachówki i płyty wypalane i niewypalane,

żelazo i inne metalowe materiały budowlane jak: drut, śruby, nity, gwoździe itp. Materiały wiążące tj. zaprawy zwyczajne, hydrauliczne, cementowe i gipsowe. Łączenie belek drewnianych, dźwigary, wiązania wiszące i podpierające, beton i żelazo-beton.

Mury i wiązania z kamieni i cegieł. Kominy domowe i fabryczne. Ściany drewniane, różne sposoby budowania. Ściany pruskie i betonowe. Budowa stropów pojedynczych i mieszanych, kotwienia. Objaśnienie ogólne o sklepieniach. Rodzaje dachów i ich wiązania. Schody. Oświetlenie, ogrzewanie i wentylacja mieszkań. Przedmiar, kosztorys i plany budowlane.

2 godziny tygodniowo.

XXIV. Kaligrafja.

1. Klasa. Nauka pięknego pisma polskiego według wzorów używanych w szkołach średnich. Kursywa kancelaryjna i ukośna. Opisywanie rysunków i planów przy pomocy szablonów F. Sönneckena, pisanie na maszynie.

1 godzina tygodniowo.

XXV. Rysunki techniczne.

1. Klasa. Pouczenie o używaniu przyrządów rysowniczych. Wykonywanie rysunków planimetrycznych na podstawie podręcznika. Szkicowanie brył z natury. Zasadniczo należy wykonać co miesiąc jeden rysunek, czyli w ciągu roku rysunków 10, stosując się do materiału wyłożonego z geometrii pogładowej.

Rysunki należy wykonać ołówkiem, a następnie wyciągnąć je czarnym tuszem na papierze rysunkowym.

Terminem oddania rysunków, które należy sklasyfikować, jest ostatni dzień każdego miesiąca kalendarzowego, zaś w razie niedzieli lub święta, dzień poprzedni.

2 godziny tygodniowo.

XXVI. Rysunki z geometrii wykreślnej.

1. Klasa. Łączność rysunków z wykładami z geometrii wykreślnej. W ciągu roku należy wykonać co najmniej 5 rysunków. Powyższe rysunki winny zawierać: rzuty punktów, różne położenia punktów

w przestrzeni, rzuty i ślady prostej na dwie płaszczyzny, dwie proste przecinające się, równoległe i proste skośne, płaszczyzna i jej ślady, płaszczyzny przechodzące przez proste i punkty, płaszczyzny przecinające się i równoległe, wyznaczenie punktu przebiecia się prostej z płaszczyzną itp.

Najważniejsze zagadnienia dotyczące punktów, prostych i płaszczyzn na rzutni bocznej, najważniejsze zadania odnoszące się do powierzchni obrotowych, kilka zasadniczych zadań z cieni punktów, prostych i figur, wreszcie zasadnicze zagadnienia z rzutów cechowanych.

Rysunki wykonane w ołówku na papierze rysunkowym, należy wyciągnąć czarnym tuszem i oddać je po upływie każdych 2 miesięcy, a mianowicie 30, względnie w razie niedzieli lub święta w dzień poprzedni.

2 godziny tygodniowo.

XXVII. Rysunki sytuacyjne.

III. Klasa. Łączność rysunków z wykładami z miernictwa nadziemnego. W ciągu roku należy wykonać: 1 klucz sytuacyjny znaków przyjętych, wykonanych ołówkiem. 2. Klucz sytuacyjny znaków przyjętych, lecz innego wzoru jak pod 1, wykonanych czarnym tuszem; 3. Kopję planu jednego z miast polskich na kalce papierowej; 4. Rysunek planu w podziałce zmniejszonej lub zwiększonej; 5. Plan zdjęcia samodzielnego.

Rysunki należy wykonać na papierze rysunkowym i oddać je nauczycielowi po upływie każdych 2 miesięcy, a mianowicie: 30 względnie w razie przypadających w dniu tym niedzieli lub święta w dzień poprzedni.

2 godziny tygodniowo.

XXVIII. Rysunki z miernictwa górniczego.

III. Klasa. Łączność rysunków z wykładami miernictwa górniczego z uwzględnieniem odnośnych przepisów górniczo-mierniczych.

W ciągu roku należy wykonać: 1. Klucz do rysowania map górniczych w manierze czarnej względnie barwnej; 2. Kopję planu kopalnianego na kalce, względnie na papierze rysunkowym; 3. Rysunek planu kopalnianego w podziałce zmniejszonej lub zwiększonej; 4. Plan zdjęcia samodzielnego w kopalni.

Rysunki należy wykonać na papierze rysunkowym i oddać je nauczycielowi po upływie każdych $2\frac{1}{2}$ miesięcy, a mianowicie 15, względnie 30, zaś w razie przypadających w dniu tym niedzieli lub święta w dniu poprzednim.

2 godziny tygodniowo.

XXIX. Rysunki z maszynoznawstwa ogólnego.

II. Klasa.

Łączność rysunków z wykładami z maszynoznawstwa ogólnego. W ciągu roku należy wykonać: 2 rysunki z modeli w wielkości naturalnej ołówkiem, 1 rysunek z modeli w podziałce zmniejszonej ołówkiem, 2 rysunki z modeli w podziałce zmniejszonej lub zwiększonej czarnym tuszem, 1 rysunek łatwej konstrukcji elementów maszyn, wykonany czarnym tuszem względnie tuszem i farbami. Razem należy wykonać 6 rysunków na papierze szkicowym względnie rysunkowym. Termin oddania rysunków będzie wyznaczony przez nauczyciela. Przy wykonaniu rysunków należy baczyć na przepisowe ich kotowanie oraz na opis według odpowiednich technicznych szablonów.

Rysunki z modeli mają być wykonane w ten sposób, że wymiary bierze uczeń z modeli i robi odręczny szkic, rysunek zaś wykonuje na podstawie szkicu, nie widząc już modelu.

4 godziny tygodniowo.

XXX. Rysunki z maszynoznawstwa górniczego.

III. Klasa.

Łączność rysunków z wykładami maszynoznawstwa górniczego. W ciągu roku należy wykonać: 1. Rysunek wózka kopalnianego, w rzutach i przekrojach, wykonany tuszem czarnym i farbami; 2. Rysunek klatki zjazdowej lub wyciągowej, wykonany czarnym tuszem w podziałce zmniejszonej; 3. Szkic przewożu linowego lub łańcuchowego, wykonany ołówkiem w podziałce zmniejszonej w rzucie poziomym; 4. Szkic pompy odśrodkowej lub wentylatora.

Należy baczyć na poprawne kotowanie i opis rysunku według przyjętych norm, przy użyciu szablonów F. Sönneckena, na schludność pracy i oddanie jej po upływie każdych 2 miesięcy i to 30 lub o jeden dzień wcześniej, o ile w dniu 30 przypadnie niedziela lub święto.

2 godziny tygodniowo.

III. Klasa

XXXI. Rysunki z budownictwa.

Łączność rysunków z wykładami budownictwa. W ciągu roku należy wykonać: 1. Rysunek łączenia belek drewnianych; 2. Rysunek wiązania cegieł; 3. Rysunek ścian drewnianych i pruskich; 4. Rysunek stropów pojedynczych i mieszanych; 5. Zdjęcie budynku mieszkalnego lub części tegoż budynku w podziałce 1 : 100; 6. Wykonanie planu naprawy budowlanej.

Rysunki należy wykonać na papierze szkicowym, względnie rysunkowym, o ile możliwości tuszem czarnym, z obarwieniem przyjętem w budownictwie, przy zastosowaniu technicznego kotowania i oddać je nauczycielowi w terminach następujących: 4 pierwszych rysunków co miesiąc, a więc do końca grudnia, 2 następne rysunki w połowie marca i 15 maja.

2 godziny tygodniowo.

Uwaga do rysunków od XXVI — XXXII.

Uczniowie winni wykonywać rysunki w salach szkolnych pod kierunkiem nauczycieli, o ile możliwości w godzinach na powyższe rysunki przeznaczonych, zabieranie przeto rysunków i wzorów do mieszkań prywatnych jest niedozwolone i rysunki takie należy sklasyfikować notą niedostateczną.

XXXII. Nauka etyki i kwestji społecznych.

I. Klasa.	Najważniejsze zasady etyki chrześcijańskiej.
1 godzina tygodniowo.
II. Klasa.	Kwestje gospodarcze i społeczne w oświeceniu chrześcijańskim.
1 godzina tygodniowo.
III. Klasa.	Kwestja robotnicza w wielkim przemyśle.
1 godzina tygodniowo.

V.

Zestawienie

wycieczek naukowych odbytych w r. 1928/29.

L. p.	Dnia	Klasa	Zakład przemysłowy względnie rodzaj roboty w kopalni	Miejscowość wzgl. kopalnia
1.	21/IX 1928	III	Odbudowa	Radzionków
2.	17/XI. 1928	II	Roboty przygotow. i odbudowa	Biały Szarlej
3.	22/II. 1929	III	Lampiernia i stacja ratunkowa	Giesche
4.	18/IV. „	I	Obudowa i urabianie minerałów.	Maks
5.	18/IV. „	III	Kopalnia doświadczalna	Barbara
6.	17/V. „	II	Głębianie szybu	Römer
7.	17/V. „	III	Urządzenia mechaniczne	Wujek
8.	3/VI - 6/VI	I—III	Pow. Wystawa Krajowa	Poznań
9.	10/VI - 11/VI	III	Odbudowa, warzelnia	Wieliczka

Podobnie jak w latach poprzednich, udzieliły Zarządy na zwiedzenie poszczególnych kopalń oraz Zakładów przemysłowych jak najchętniej zezwolenia i przygotowały wycieczki stosownie do tut. wskazówek, wskutek czego cel wycieczki został całkowicie osiągnięty.

Za popieranie szkoły, ułatwienie powyższych wycieczek, wreszcie za podejmowanie uczestników tychże z prawdziwą gościnnością, składa Dyrekcja szkoły Zarządom kopalń i zakładów przemysłowych oraz P. T. Urzędnikom na tem miejscu najszczerze podziękowanie.

VI.

Zbiory naukowe.

A. Biblioteka:

Biblioteka szkoły górniczej w Tarnowskich Górach składa się: 1) z biblioteki profesorskiej, 2) z biblioteki uczniów. Biblioteka profesorska zawierała dnia 1 stycznia 1929 roku 5478 tomów dzieł treści naukowej, ogólnej wartości 57.568,39 zł. natomiast biblioteka uczniów 1676 tomów dzieł treści naukowej i beletrystycznej wartości 8.911,37 zł. Obydwie biblioteki posiadały ogółem 7 154 dzieł wartości 66.479,76 zł

Zawiadownictwo biblioteki spoczywało w ręku inż. Astmana Józefa:

a) W czasie od 1. lipca 1928 do 30 czerwca 1929 r. zakupiono dla biblioteki profesorskiej dzieła i podręczniki następujące:

Szczesny Połomski: „Ćwiczenia cielesne“; Inż. St. Kluzniak: „Geodezja niższa“ 2 egz.; K. Garbusiński i Leńczyk „Melodie“ część II; Jaworski i Błaszczak „Wielka Rocznica“ 2 egz.; Zygmunt Iwaszkiewicz: „Księgowość kupiecka“; Jerzy Miłułowicz „Podręcznik arytmetyki i algebry dla IV gimn.“; Jerzy Miłułowicz „Podręcznik arytmetyki i algebry dla V. gimn.“; G. Agricola „De re metallica“; Józef Piernikarczyk: „Pierwsza polska ustawa górnicza“ 2 egz.; Henryk Bagiński: „Zagadnienie dostępu Polski do morza“; Inż. Ksawery Gnoiński: „Elektrotechnika prądów słabych“; Michał Arcot: „Słownik ilustrowany języka polskiego“; Inż. Włodzimierz Zieniewski: „Ogólne zasady obrony przeciwgazowej“; Witter: „Nuty fortepianowe“; Inż. Dr. St. Bryła: „Podręcznik inżynierski“; Flasz: „Kolendy“; Chmielewski: „Zasady księgowości fabrycznej“; Karpińska: „Co każdy wiedzieć powinien z naszej archeologii przeddziejowej“; „Umgebungskarte von Tarnowitz“ 2 egz.; Inż. Bohdan Gimbut: „Elektrowozy kopalniane z edisonowskimi akumulatorami“ 4 egz.; Inż. Sz. Wieluński: „Bezpieczne materiały wybuchowe i ich klasyfikacja“ 10 egz.; Prof. Dr. J. Siemiradzki: O czym mówią kamienie“; Br. M. Neumeyer (wydawnictwo J. Morozewicza): „Dzieje ziemi“ 2 tomy; Inż. A. Humnicki: „Części maszyn“; J. Piernikarczyk: „Ilustrowana Księga Pamiątkowa Górnego Śląska“ 2 egz.; J. Piernikarczyk „Ordunek górny (litografia)“. Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej 1928; Dziennik Urzędowy Wydziału Oświecenia Publicznego Woj. Śląsk. 1928; Przegląd górniczo-hutniczy 1928; Przegląd techniczny 1928; Czasopismo techniczne 1928; Przegląd elektrotechniczny 1928; Technik 1928; Stadjon 1928; Lotnik 1928; Pilot 1928; Stahl und Eisen 1928; Glückauf 1928; Kohle und Erz 1928; Zeitschrift des oberschlesischen Berg- u. Hüttenmännischen Vereins zu Katowice 1928.

b) W czasie od 1. lipca 1928 do 30 czerwca 1929 r. zakupiono dla biblioteki uczniów dzieła i podręczniki następujące:

Szczesny Połomski: „Ćwiczenia cielesne młodzieży szkolnej“ 2 egz.; Inż. Włodz. Zieniewski: „Ogólne zasady obrony przeciwgazowej“; Inż. H. Kondratowicz „Górnictwo“; Flasz: „Zbiór pieśni kościelnych wraz z partyturą“ 31 szt.; Inż. Bohdan Gimbut: „Elektrowozy kopalniane z edisonowskimi akumulatorami“ 7 egz.; Ks. Kuznowicz: „Zasady kulturalnych form towarzyskich“; Ks. Milieski: W pogoni za szczęściem“; T. Dalewski „Lekarstwo na wszystko“; W. L.

Anczyc: „Gorzałka“; F. Biedroń: „Bó, o karczme“; Ks. Wiczorek: „Z nędzy do szczęścia“; A. Kliszewicz „Współczesny kryzys państwowy“.

c) W powyższym czasie otrzymano w darze:

A. Dmochowski: „Sprawozdanie szkolnej pracowni przyrodniczej w Wilnie za rok 1928; Sprawozdanie Spółki Brackiej w Tarnowskich Górach 1926—1927 2 egz.; Statystyka Zakładu Ubezpieczeń społecznych 1926—1927 4 egz.; Bohdanowicz i Dr. Jaskólski: „Przyczynek do znajomości piaskowca borysławskiego“; Ministerstwo Przemysłu i Handlu 1926: „Produkcja, zużycie i wywóz węgla kamiennego oraz zużycie drzewa opałowego w Polsce“ (mapa); Instytut górniczy w Stalinie: „Wissenschaftliche Abhandlungen des Donetz-Berg-instituts Namens Artjems in Stalin III Band“; A. Kliszewicz: „Współczesny kryzys państwowy“; A. Bleichert: „Obrazy napowietrznych kolejek linowych“.

Za powyższe dary składa Dyrekcja P. T. Ofiarodawcom szczerze podziękowanie.

B. Zbiory do nauki mineralogii i geologii.

Zbiory mineralogiczne obejmują ogółem 4386 okazów wartości 12.836,72 zł., zbiory paleontologiczne okazów 1600 wartości 11.586 zł., zbiory petrograficzne okazów 1453 wartości 4.853,25 zł. Ogólna ilość okazów do nauki mineralogii, geologii i paleontologii wynosi 7439 sztuk wartości 29.275,97 zł.

Nadzór nad powyższymi zbiorami spoczywał w ręku inż. Adama Sztachelskiego.

C. Zbiory do nauki maszynoznawstwa ogólnego.

W sprawozdawczym roku szkolnym odczyszczono i naprawiono kilka modeli, oraz wykonano kilka rysunków poglądowych dla celów szkolnych.

Zbiory do maszynoznawstwa ogólnego składają się z 687 sztuk, wartości 12.852,50 zł.

Nadzór nad temi zbiorami spoczywał w ręku inż. Konstantego Słotwińskiego.

D. Zbiory do nauki górnictwa i sortownictwa.

W powyższych zbiorach mieszczą się: 1. modele do poszukiwania i badania złóż minerałów użytecznych; 2. wierćarki różnych systemów; 3. narzędzia górnicze; 4. przewody dla zgęszczonego powietrza; 5. modele obudowy kopalnianej; 6. modele odbudowy kopalnianej; 7. modele do nauki wentylacji w kopalni; 8. modele do nauki oświetlenia kopalni; 9. modele do nauki zraszania pyłu węglowego; 10. przyrządy ratunkowe; 11. modele do nauki sortownictwa.

W sprawozdawczym roku szkolnym nie zakupiono żadnych modeli, natomiast otrzymano w darze: 1. od firmy Oswag: Tablicę z eksponatami Górnośląskiej Fabryki materiałów wybuchowych, 2. od firmy Draegera w Lubee okresowe wydawnictwo (Draegerhefte), 3. od firmy „Bracia Eickhoff“ w Katowicach rysunek wrębówki typu S. E. 40, nadto otrzymywano od niej stale „Eickhoff Mitteilungen“, 4. od sztygara objazdowego Hamerli z kopalni Anna, obraz poglądowy „Zwalczanie nieszczęśliwych wypadków w górnictwie“, za co Dyrekcja szkoły P. T. Ofiarodawcom na tem miejscu najuprzejmiej dziękuje.

Wartość zbiorów do nauki górnictwa i sortownictwa wynosi 35.223 zł.

Nadzór nad temi zbiorami spoczywał w ręku inż. Boleśława Leonharda.

E. Zbiory do nauki maszynoznawstwa górniczego.

Zbiory te odnoszą się do przewozu w chodnikach, dalej przewozu po pochylniach, wreszcie szybikami hamulczemi i szybami. Nadzór nad temi zbiorami piastował jak pod D. inż. Boleśław Leonhard.

W roku szkolnym 1928/29 nie zaszła w omawianych zbiorach żadna zmiana, wartość zaś ich mieści się w wartości zbiorów pod D. (Zbiory do nauki górnictwa i sortownictwa).

F. Zbiory do nauki fizyki i elektrotechniki.

W sprawozdawczym roku szkolnym nie zakupiono dla niniejszych zbiorów żadnych modeli, natomiast otrzymywano od firmy A. E. G. w Berlinie czasopismo „A. E. G. Mitteilungen“, za które Dyrekcja szkoły Ofiarodawcy najuprzejmiej dziękuje.

Wartość zbiorów, któremi zarządzał inż. Astman Józef, wynosiła 16.541,44 zł.

G. Laboratorium chemiczne.

Kierownikiem laboratorium chemicznego, służącego wyłącznie do celów szkolnych, był inż. Adolf Kliszewicz, wartość zaś zbiorów tegoż laboratorium wynosiła 8.742,25 zł.

H. Zbiory do nauki geometrii i miernictwa.

Powyższemi zbiorami zarządzał podpisany dyrektor szkoły. W czasie od 1. lipca 1928 do 30 czerwca 1929 wzrósł inwentarz powyższych zbiorów: 1) o kompletny stolik topograficzny konstrukcji monachijskiej, z dwoma deskami 61×61 cm., w futerale brezentowym wraz z busolą, libelką, kierownicą

i linjałem 53 cm. dług. (Nr. 30.660) wartości 1120,00 zł.
i 2) o kompletny parasol inżynierski wartości 130,00 zł.
Ogólna wartość zbiorów wynosiła 8.884,00 zł.

I. Sprzęty i narzędzia.

Sprzęty szkolne były umieszczone w roku sprawozdawczym w budynku szkolnym, oraz w bursie szkolnej przy ulicy Górniczej Nr. 8. Wartość sprzętów w budynku szkolnym wzrosła w ciągu roku o kwotę 1.113,20 zł., wynosiła więc ostatecznie 85.242 zł., natomiast w bursie szkolnej o kwotę 40,40 zł., czyli wynosiła ostatecznie 7.710,00 zł. Wartość całego inwentarza szkolnego, którym zarządzał podpisany dyrektor, składającego się z 1222 sztuk sprzętów i narzędzi, wynosiła 92.952 zł.

VII.

Ważniejsze rozporządzenia.

G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach rozp. z dnia 31 maja 1928, L. dz. 1393/28/XIV i z dn. 1 lipca 1928, L. dz. 1690/28/XIV przyjął inżynierów Bolesława Leonharda i Adama Sztachelskiego, od 1 września 1928 w poczet nauczycieli tut. szkoły górniczej.

Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach rozp. z dnia 27 lipca 1928, L. dz. 2274/27 zatwierdza Regulamin konferencji wykazowych oraz klasyfikacji i egzaminów w tut. szkole górniczej.

Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach rozp. z dnia 24 sierpnia 1928, L. dz. 4310/28 zezwala inż. Józefowi Adamowi na wykładanie w roku szkolnym 1928/29 elektrotechniki, kaligrafii, arytmetyki i fizyki w tut. szkole górniczej.

Ministerstwo Spraw Wojskowych (Biuro Uzupełnień) rozp. z dnia 20 września b. r., L. dz. 1556/Pob. udziela przesunięcia terminu wcielenia do szeregów do dnia 1 października 1929, 16 uczniom tut. szkoły górniczej.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego reskryptem z dnia 5 października 1928. Nr. P. Prez. 6272/28 intym. rozp. Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach z dnia 16 października 1928. L. dz. P. O. I-22980 poleca, by dzień 3 listopada b. r. był wolnym od nauki szkolnej.

Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach rozp. z dnia 19 października 1928, L. dz. 5394/28 udziela inż. Sztachelskiemu Adamowi prawa nauczania w tut. szkole górniczej na rok szkolny 1928/29.

Ministerstwo Spraw Wojskowych (Biuro Uzupełnień) rozp. z dnia 20 października 1928, L. dz. 2641/Pob. przesuwa

termin wcielenia do szeregów do dnia 1 października 1929 dwu uczniom tut. szkoły górniczej.

Ministerstwo Wyznań R. i O. P. reskryptem z dnia 26 października 1928 Nr. I-16263/28 zawiadamia, że Ministerstwo Komunikacji udzieliło młodzieży szkolnej ulg taryfowych na kolejach wyjątkowo w tym roku w czasie ferji Wszystkich Świętych.

G. Z. g. h. Z. z. w Katowicach rozp. z dnia 24 listopada 1928 P. 817/VIII przyjmuje inż. Leonharda Bolesława począwszy od dnia 1 listopada 1929 w poczet stałych nauczycieli tut. szkoły górniczej.

G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach rozp. z dnia 18 grudnia 1928, L. dz. 3368/28/VIII zezwala na zakupno w firmie Universum w Warszawie pomocy szkolnych za kwotę 1.824,10 zł.

Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach rozp. z dnia 4 stycznia 1929, L. dz. 6491/28 przysyła statut i plan nauki wraz z wykazem podręczników zatwierdzony przez Min. Przemysłu i Handlu reskr. z dnia 25 sierpnia 1928, L. dz. G A 2175/28, oraz zaopatrzony klauzulą zatwierdzającą powyższego Urzędu rozp. z dnia 26 lipca 1928, L. dz. 5174/27.

Ministerstwo W. R. i O. P. reskryptem z dnia 14 stycznia 1929 Nr. I-Prez. 275/29 zarządziło, by przerwa w zajęciach szkolnych między dwoma półroczami trwała w b. r. od 1 do włącznie 4 lutego, oraz by wydano uczniom wyjeżdżającym na czas małych wakacji zniżki kolejowe.

Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach rozp. z dnia 26 lutego 1929, L. dz. 989/29 zezwala na prowadzenie nauki śpiewu J. Masarczykowi.

G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach rozp. z dnia 4 marca 1929, L. dz. 600/29/VIII zatwierdza kosztorys firmy K. Nowak w Tarn. Górach na odmalowanie 2 sal, mieszczących zbiory do nauki elementów maszyn.

G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach rozp. z dnia 27 marca 1929, L. dz. 764/29 zezwala na zbiorową wycieczkę uczniów tut. Zakładu na P. W. K. w Poznaniu pod kierownictwem dyrektora i 2 nauczycieli i przyznaje zasiłek na pokrycie kosztów podróży uczniów w kwocie 1000 zł.

Ślaski Urząd Wojewódzki rozp. z dnia 22 marca b. r. L. O. P. II-1693/29 zawiadamia, że Śląska Rada Wojewódzka na posiedzeniu w dniu 13 marca 1929 przyznała stypendium imienia K. Miarki i P. Stalmacha w wysokości 300 zł., Pieczonco Franciszkowi, uczniowi III kl. tut. szkoły górniczej.

Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach rozp. z dnia 15 maja br., L. dz. 2362/29 wyznacza jako delegata na egzamin końcowy uczniów tut. Zakładu inż. Zygmunta Ajdukiewicza.

Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach rozp. z dnia 25 maja 1929, L. dz. 2219/29 przyznaje dla tut. szkoły 25 praktyk wakacyjnych.

VIII.

Kronika Zakładu.

Dnia 10 lipca b. r. bawił w tut. Zakładzie delegat G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach, dyrektor Emil Trzaskalik, oraz budowniczy Gade w sprawach urzędowych.

Dnia 11 sierpnia b. r. zmarł w Krakowie nauczyciel tut. szkoły górniczej śp. inż. Stanisław Lasko. Z powodu nieobecności podpisanego dyrektora oraz grona nauczycielskiego, na pogrzebie, który odbył się 13 sierpnia w Krakowie, nikt szkoły tutejszej nie reprezentował.

W osobie zmarłego utraciliśmy sumiennego pracownika i dobrego kolegę. Cześć jego pamięci!

Dnia 18 sierpnia 1928 bawił w Zakładzie tut. delegat G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach inż. Łowiński Mieczysław w sprawach urzędowych.

Dnia 3 września 1928 rozpoczęto nowy rok szkolny uroczystym nabożeństwem w kościele parafjalnym.

W tymże dniu pod przewodnictwem komisarza Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach, inż. Hanasiewicza Włodzimierza i w obecności delegata G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach inż. Łowińskiego Mieczysława, oraz dyrektora szkoły górniczej inż. Piestraka Feliksa odbył się poprawczy egzamin końcowy ucznia Pogrzeby Józefa.

W dniu 14 września b. r. odbył się w Warszawie pogrzeb prof. Akademii Górniczej w Krakowie inż. Henryka Czeczotta, na którym tut. szkołę górniczą reprezentował inż. Leonhard Bolesław z 3 uczniami. Uczniowie wystąpili ze sztandarem szkolnym.

Dnia 17 września b. r. odbyła się pod przewodnictwem podpisanego dyrektora konferencja szkolna, której celem były sprawy bieżące.

Dnia 26 września b. r. odbyło się staraniem grona nauczycielskiego tut. szkoły górniczej nabożeństwo żałobne za duszę śp. inż. Stanisława Laski, nauczyciela tut. Zakładu, zmarłego dnia 11 sierpnia b. r. w Krakowie.

Dnia 27 września b. r. odbyła się pod przewodnictwem podpisanego dyrektora oraz grona nauczycielskiego wycieczka uczniów do Katowic, celem zwiedzenia wystawy „Wnętrze domu“.

Dnia 28 września b. r. bawił podpisany dyrektor w Wydziale Oświecenia Publicznego w Katowicach na konferencji w sprawie wychowania fizycznego w szkołach technicznych.

Dnia 6 października b. r. bawił podpisany dyrektor w Okręgowym Urzędzie Górniczym w Katowicach na konferencji, dotyczącej udzielania zapomóg uczniom tut. Zakładu naukowego.

Dnia 11 października b. r. bawił w Zakładzie tut. delegat G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach inż. Łowiński Mieczysław w sprawach urzędowych.

Dnia 26 października 1928 odbyła się kolaudacja robót malarskich i lakierniczych wykonanych przez firmę „Karol Nowak” z Tarnowskich Gór, zarządzona przez G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach. W powyższej kolaudacji uczestniczył podpisany dyrektor oraz jako kolaudant, budowniczy Gade z Katowic.

W tymże dniu w Kółku Oświatowym uczniów tut. szkoły górniczej wygłosił Dr. Langie Stanisław odczyt na temat: „Dwa arcydzieła Moliera”, część I. Mizantrop.

Dnia 29 października 1928 pod przewodnictwem komisarza Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach, inż. Nizińskiego Stanisława i w obecności delegata G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach inż. Łowińskiego Mieczysława, odbył się poprawczy egzamin końcowy ucznia Połomskiego Gerarda.

Dnia 8 listopada 1928 z polecenia G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach bawił podpisany dyrektor w Katowicach w sprawach urzędowych.

Dnia 10 listopada 1928 obchodziliśmy uroczystość dziesięciolecia odzyskania Niepodległości. Uroczystość rozpoczęła się mszą św. w kościele parafialnym, połączoną z podniosłym kazaniem, po której nastąpiła defilada szkół tarnogórskich na Rynku wobec Władz i Urzędów, zaś zakończyła się pięknym porankiem szkolnym według następującego programu:

1. Zagajenie przez dyrektora szkoły,
2. Orkiestra uczniów: H. Blankenburg, Sztandar zwycięstwa (marsz),
3. Deklamacja: a) Kuraś: Witaj Ojczyzno,
b) Zmiana Warty (Wizja 11 listopada 1918) wygłosił uczeń Budziasz K.,
4. Orkiestra uczniów: Keler Bela: Uwertura triumfalna,
5. Odczyt: Wskrzeszenie państwowości polskiej, triumfem ducha narodowego, wygłosił Dr. St. Langie,
6. Chór uczniów: P. Moos: Gdy nam każe zjeżdżać los,
7. Orkiestra uczniów: H. Winkler: Wiązanka pieśni polskich,
8. Deklamacja: Orle Lwowskie, wygłosił uczeń A. Liszaj,
9. Chór uczniów: a) Już się rozlega miły głos,
b) Piękny stan górniczy,
10. Deklamacja: Nike z pod Lwowa: U grobu nieznanego żołnierza, wygłosił uczeń T. Strama,
11. Orkiestra uczniów: H. Felner: Straż honorowa (marsz),
12. Śpiew ogólny: Jeszcze Polska nie zginęła.

W poranku szkolnym wzięli udział: delegat G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach inż. Ł o w i ń s k i Mieczysław, oraz zaproszeni goście. Wieczorem był gmach szkolny rzeźbicie iluminowany.

W dniu następnym, tj. 11 listopada 1928 odbyła się ta sama uroczystość dla mieszkańców miasta Tarn. Gór i powiatu i w niej, obok wojska, harcerzy i różnych Stowarzyszeń i Związków uczestniczyła także młodzież tut. szkoły górniczej, zespółona w hufcu szkolnym.

Dnia 14 listopada 1928 z polecenia G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach bawił podpisany dyrektor w Katowicach w sprawach urzędowych.

Dnia 15 listopada 1928 odbyła się pod przewodnictwem podpisanego dyrektora konferencja szkolna, której celem było rozpatrzenie próśb uczniów o nadanie im stypendjów z funduszu im. Karola Miarki i Pawła Stalmacha.

Dnia 16 listopada 1928 bawił w tut. Zakładzie delegat G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach inż. Ł o w i ń s k i Mieczysław w sprawach urzędowych.

Dnia 23 listopada 1928 odbył się w Kółku Oświatowym tut. młodzieży szkolnej wykład Dr. L a n g i e g o Stanisława na temat „Dwa arcydzieła Moliera“, część II, „Świętoszek“, zaś dnia 27 listopada wykład „Kordjan“.

Dnia 24 listopada 1928 odbyła się pod przewodnictwem podpisanego dyrektora konferencja szkolna, której celem była ocena postępu uczniów w nauce za okres od 1 września do 24 listopada 1928, sprawa obchodu uroczystości św. Barbary, oraz skoku przez skórę.

Dnia 28 listopada 1928 z polecenia G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach odbył się w szkole górniczej odczyt komendantki harcerzy Wandy Jordanówny na temat: „Zasada i znaczenie harcerstwa w Polsce“.

Dnia 1 grudnia 1928 odbył się w szkole górniczej występ recytatorski humorysty Wojciecha Wróblewskiego z Poznania.

Dzień 4 grudnia, jako poświęcony św. Barbarze, był w myśl statutow szkolnych dniem wolnym od nauki. Dawnym jednak zwyczajem zebrała się w dniu powyższem w tut. Zakładzie młodzież szkolna, by wraz z profesorami udać się gremjalnie na nabożeństwo do kościoła parafjalnego, a następnie wziąć udział w poranku szkolnym, połączonym z uroczystością obdzielenia górników okręgu Tarnogórskiego odznakami i dyplomami za długoletnią pracę.

Obok przemówień dyrektora, wykładu ks. kanonika Lewka o św. Barbarze, orkiestry, deklamacji i chóru uczniów, piękną tę uroczystość dopełniły przemowy przedstawiciela

Władzy politycznej starosty Bocheńskiego, oraz delegata Wyższego Urzędu Górniczego inż. Nizińskiego i podziękowanie jednego z odznaczonych górników. W uroczystości tej wzięli udział przedstawiciele tut. Urzędów i przyjaciół młodzieży.

Tegoż dnia wieczór odbył się w salach hotelu pod Lipami tradycyjny skok przez skórę uczniów zapisanych do klasy I, wzgl. II. W powyższej uroczystości uczestniczyli: Starosta i wicestarosta miejscowy Bocheński i Dr. Weyde, burmistrz Michatz, przedstawiciele wojskowości, delegaci Wyższego Urzędu górniczego i G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach inż. Majewski, Łowiński i dyrektor Trzaskalik, dyrektorowie sąsiednich kopalń, miejscowych szkół średnich, wreszcie przyjaciele młodzieży.

Dnia 8, 9 i 10 grudnia, z polecenia G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach bawił podpisany dyrektor w Katowicach na Zjeździe szkolnictwa technicznego.

Dnia 14 grudnia 1928 odbył się w Kółku Oświatowym tut. młodzieży szkolnej odczyt Dr. Langiego Stanisława na temat: „Lucjan Rydel, rocznica dziesięciolecia zgonu poety“.

Dnia 15 grudnia 1928 z polecenia G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach odbył się w szkole górniczej dwugodzinny wykład Rektora Akademii Górniczej inż. Skoczylasa Stanisława na temat: „Najnowsze zdobycze z dziedziny maszyn wyciągowych“.

Dnia 18 grudnia 1928 odbył się w Kółku Oświatowym tut. młodzieży szkolnej odczyt Dr. Langiego Stanisława na temat: „Mowa ludzka“, (zjawiska fizjologiczne, psychologiczne i historyczne).

Dnia 21 grudnia 1928 zakończono wykłady przedświąteczne i w dniu tym rozpoczęły się ferie szkolne.

Dnia 28 grudnia 1928 bawił w tut. Zakładzie delegat G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach inż. Łowiński Mieczysław w sprawach urzędowych.

Dnia 3 stycznia 1929, po ferjach świątecznych, rozpoczęto normalną naukę szkolną.

Dnia 8 stycznia 1929 odbył się w Kółku Oświatowym tut. młodzieży szkolnej odczyt inż. Sztachelskiego Adama „O radju“.

Dnia 18 stycznia 1929 pod przewodnictwem komisarza Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach inż. Hanasiewicza Włodzimierza i w obecności podpisanego dyrektora odbył się poprawczy egzamin końcowy ucznia Martina Wilhelma.

Dnia 22 stycznia 1929 odbyła się uroczystość pięciolecia tut. szkoły górniczej, której dokładny opis podano na stronie 2 do 19 niniejszego Sprawozdania.

Dnia 25 stycznia 1929 odbyła się pod przewodnictwem podpisanego dyrektora konferencja klasyfikacyjna uczniów I, II i III kl. tut. szkoły górniczej.

Dnia 29 stycznia 1929 zmarł, wskutek nieszczęśliwego wypadku na torze saneczkowym w Tarn. Górach, uczeń I kl. tut. Zakładu Górkowski Konstanty. W pogrzebie, który odbył się w Łagiewnikach Śląskich, dnia 1 lutego 1929, wziął udział podpisany dyrektor z 2 nauczycielami oraz delegacją uczniów.

W osobie zmarłego straciliśmy sumiennego i pilnego pracownika, który rokował najpiękniejsze nadzieje. Cześć jego pamięci!

Dnia 31 stycznia 1929 nastąpiło zakończenie I półrocza roku szkolnego 1928/29 rozdaniem świadectw, zaś dnia 5 lutego 1929 rozpoczęło się II półrocze i normalna nauka szkolna.

Dnia 7 lutego 1929 bawił w tut. Zakładzie dyrektor Oddziału finansowego G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach Trzaskalik Emil w sprawach urzędowych.

Wskutek bardzo silnych mrozów, panujących od kilku dni w całej środkowej Europie i przekraczających miejscami — 37" C., na zarządzenie Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, wstrzymano we wszystkich szkołach naukę szkolną. W szkole tutejszej dnia 12 i 13 lutego nauki nie było.

Dnia 19 lutego 1929 bawił w tut. Zakładzie delegat G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach inż. Łowiński Mieczysław w sprawach urzędowych.

Wskutek zasłabnięcia Dr. Langiego Stanisława przyjął zastępstwo tegoż w dniach od 26 lutego do 2 marca 1929 inspektor szkół powszechnych Ranošek Franciszek, za co podpisana Dyrekcja p. Inspektorowi na tem miejscu najuprzejmiej dziękuje.

Dnia 14 marca b. r. bawił w tut. Zakładzie delegat G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach inż. Łowiński Mieczysław w sprawach urzędowych.

Stosownie do rozp. Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego z dnia 7 marca b. r. L. O. P. Prez. 951 obchodził Zakład tutejszy dnia 19 b. r. dzień imienin Pierwszego Marszałka wolnej i niepodległej Polski i Ministra Spraw Wojskowych, Józefa Piłsudskiego. Na uroczystość złożyły się: msza św. w tut. kościele parafialnym, w której brał udział hufiec szkoły górniczej, a po nabożeństwie prelekcja Dr. Langiego Stanisława „O Marszałku Piłsudskim“.

Dnia 20 marca b. r. bawił podpisany dyrektor w Katowicach w sprawach ujednastajnienia programów szkół górniczych w Tarnowskich Górach i w Wieliczce z programem Państwowej Szkoły Górniczej w Dąbrowie Górniczej.

Dnia 25 marca b. r. odbyła się pod przewodnictwem podpisanego dyrektora konferencja szkolna, której przedmiotem było stwierdzenie postępu uczniów w nauce.

Dnia 26 marca b. r. egzaminowano w tut. Zakładzie funkcjonariusza Polskich Kopalń Skarbowych w Królewskiej Hucie Jana Horsta, w obecności inż. T. Czechowicza, referendarza Okręgowego Urzędu Górniczego w Król. Hucie.

Tegoż dnia zakończono wykłady przedświąteczne i w dniu tym rozpoczęły się ferie wielkanocne, które trwały do włącznie 8 kwietnia.

Dnia 11 kwietnia bawił podpisany dyrektor w Katowicach w sprawach urzędowych.

Dnia 16 kwietnia b. r. bawił w tut. Zakładzie delegat G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach inż. Ł o w i ń s k i Mieczysław w sprawach urzędowych.

W dniu 3 Maja, z powodu uroczystości Konstytucji, uczestniczyła młodzież szkoły górniczej w mszy polowej, odprawionej na Rynku w Tarn. Górach, a następnie w defiladzie przed władzami państwowymi, zaś w dniu następnym odbył się w Zakładzie tut. uroczysty poranek szkolny o następującym programie:

1. Orkiestra uczniów: H. L. Blankenburg, Polskie legjony (marsz),
2. Odczyt: Konstytucja 3-go Maja, wygłosił inż. Leonhard Bolesław,
3. Chór uczniów: a) Gaude mater Polonia (Gorzycki),
b) Mazurek 3-go Maja,
4. Deklamacja: A. Mickiewicz: Koncert Jankiela, wygłosił uczeń Wajda Wincenty,
5. Orkiestra uczniów: F. Suppe-Poète et paysan (uwer-tura),
6. Chór uczniów: a) Marsz górniczy (T. Popiołek),
b) Przylecieli sokołowie (Moniuszko),
7. Orkiestra uczniów: St. Winkel: Wiazanka pieśni polskich,
8. Spiew ogólny: Jeszcze Polska nie zginęła.

Dnia 7 maja b. r. bawił w tut. Zakładzie delegat G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach inż. Ł o w i ń s k i Mieczysław w sprawach urzędowych.

Dnia 10 maja odbyła się pod przewodnictwem podpisanego dyrektora konferencja szkolna, której celem było ustalenie terminu egzaminów, oraz zakończenie roku szkolnego.

Dnia 11 maja bawił podpisany dyrektor w Katowicach w sprawach urzędowych.

Dnia 18 maja z polecenia G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach odbyły się w szkole górniczej wykłady: 1) prof. Aka-

demji Górniczej w Krakowie inż. Nowotnego Oskara na temat: „O najnowszych instrumentach niwelacyjnych i kątomierniczych“, 2) docenta powyższej Akademji, inż. Windakiewicza Edwarda na temat: „Rzut oka na stosunki geologiczno-górnicze złóż solnych, oraz na warzelnictwo soli w Polsce“.

W dniach 21, 22 i 23 maja odbyto z uczniami III klasy po myśli obowiązującego planu nauki w tut. szkole górniczej, ćwiczenia miernicze w kopalni węgla w Radzionkowie, celem zaznajomienia się uczniów z praktycznem użyciem instrumentów mierniczych, oraz celem wykonania przez nich samodzielnych zdjęć z zakresu niwelacji, pionowania szybu, wreszcie zdjęć wyrobisk górniczych zapomocą kompasu i teodolitu.

Powyższemi ćwiczeniami kierował inż. Leonhard Boleśław.

W dniach 24 i 25 maja b. r. odbył się egzamin pisemny uczniów III klasy tut. szkoły górniczej, a mianowicie dnia 24 maja z górnictwa i z ustawodawstwa górniczego, zaś dnia 25 maja z maszynoznawstwa górniczego i z elektrotechniki. Tematy zadań z powyższych przedmiotów były następujące:

1. z górnictwa: W większem nadaniu górniczem zalega prawidłowo pokład węgla średniej jakości, 3,5 m. grubości i 8° — 10° nachylony, którego rozciągłość przebiega z północy na południe. W pokładzie tym należy przeprowadzić odbudowę filarową na zawal i uzasadnić ewentualne zaprowadzenie podsadzki płynnej;
2. z ustawodawstwa górniczego: O odszkodowaniu za uszkodzenie własności gruntowej przez roboty górnicze;
3. z maszynoznawstwa górniczego: Badanie lin wyciągowych;
4. z elektrotechniki: Silniki prądu stałego i prądu zmiennego (Rys. porównawczy).

W dniach 27, 28, 29 i 31 maja odbyto z uczniami II klasy, po myśli planu nauki szkolnej, ćwiczenia miernicze w polu, celem zaznajomienia ich z praktycznem użyciem najważniejszych instrumentów mierniczych przy wykonaniu samodzielnych prac z zakresu niwelacji, zdjęcia małych obszarów i tyczenia łuków.

Powyższemi ćwiczeniami kierował podpisany dyrektor z pomocą inż. Słotwińskiego Konstantego.

W dniach 3, 4, 5 i 6 czerwca b. r. odbyła się wycieczka uczniów tut. Zakładu na Powszechną Wystawę Krajową do Poznania. W wycieczce wzięli udział: podpisany dyrektor, dwaj nauczyciele, oraz kilkudziesięciu uczniów. Dzięki sub-

wencji udzielonej na powyższy cel przez G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach, za którą młodzież Zakładu jest szczerze wdzięczną, oraz różnym ulgom we wstępach na wystawie, wikcie i noclegach, młodzież miała sposobność zapoznania się z rozwojem i potęgą Ojczyzny przez zwiedzenie wspaniałych eksponatów wystawowych i zaczerpnięcia sił i otuchy do dalszej pracy.

Kilkakrotny występ chóru młodzieży, prowadzonego przez p. Masarczyka w kościele, na estradzie i w teatrze, na który składały się podniosłe pieśni kościelne, kantata na cześć miasta Poznania, oraz piękne pieśni górnicze, wywołał ogólny poklask i uznanie, zaś prezydent miasta p. Ratajski za powyższe występy złożył na ręce podpisanego dyrektora gorące podziękowanie.

Panom inż. Leonhardowi Bolesławowi i Masarczykowi Janowi, którzy tak serdecznie i szczerze opiekowali się wychowaniem, składam na tem miejscu szczerze dzięki.

Dnia 8 czerwca b. r. odbyła się pod przewodnictwem podpisanego dyrektora konferencja szkolna, której przedmiotem była klasyfikacja uczniów, klasy III, oraz sprawa dopuszczenia tychże do egzaminu końcowego, dalej przeznaczenie uczniów klasy I i II do egzaminów komisyjnych i sprawy bieżące.

W tymże dniu, na dochód Bratniej Pomocy uczniów tut. szkoły górniczej, odbył się siłami młodzieży szkolnej nader udatny wieczorek muzykalno-wokalny, na który złożyły się: orkiestra uczniów, chór uczniów pod batutą J. Masarczyka, prelekcja Dr. Stanisława Langiego „Teatr w teatrze“, wreszcie odegranie jednoaktówki Biedronia „Bójo Karczmę“.

P. Dr. Langiemu, który nie szczędził trudu i mozółu na świetne wyreżyserowanie sztuki, szczerze na tem miejscu dziękuję.

W dniach 10, 18 i 19 czerwca 1929 odbył się pod przewodnictwem radcy W. U. Górniczego inż. Zygmunta Ajdukiewicza, zaś w dniu 21 czerwca pod przewodnictwem wicedyrektora tegoż Urzędu inż. Stanisława Majewskiego i w obecności delegata G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach inż. Mieczysława Łowińskiego, członków komisji egzaminacyjnej, dyrektorów Lebedzika, Pietrzykowskiego i Knapskiego, wreszcie podpisanego dyrektora końcowy egzamin uczniów tut. szkoły górniczej.

Do egzaminu przystąpiło uczniów 28; z tych uznano 2 uczniów za bardzo uzdolnionych, 22 uczniów za uzdolnionych, natomiast 4 uczniów reprobowano na 2 miesiące.

Dnia 22 czerwca 1929 odbyła się pod przewodnictwem podpisanego dyrektora konferencja klasyfikacyjna i promowanie uczniów klasy I i II do klas wyższych, zaś dnia 26-go czerwca nastąpiło zakończenie roku szkolnego i rozdanie świadectw.

W dniach 27 i 28 czerwca 1929 odbył się egzamin wstępny kandydatów do tut. szkoły górniczej, w którym uczestniczył naczelnik Okręgowego Urzędu Górniczego w Katowicach, inż. K o s s u t h Stanisław, jako delegat Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach, z ramienia zaś G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach inż. Ł o w i ń s k i Mieczysław.

IX.

STATYSTYKA UCZNIÓW

za czas od 1 lipca 1928 do 30 czerwca 1929.

1. Ilość uczniów:

Z końcem czerwca 1928 pozostało	uczniów	69
Z początkiem roku szkoln. 1928/29 przyjęto do kl. I	„	33
„ „ „ „ „ „ „	II	1
„ „ „ „ „ „ „	III	2

Stan uczniów dnia 1 września 1928 wynosił „ 105
a mianowicie:

w klasie I	uczniów	40
„ II	„	32
„ III	„	33
		105

We wrześniu poprawczy egzamin dojrzałości złożył	uczeń	1
We wrześniu wstąpił do wojska z klasy I	„	1
Stan uczniów dnia 1 października 1928 wynosił		103

W październiku 1928 wystąpił z klasy II	uczeń	1
W październiku 1928 wstąpiło do wojska z klasy I	uczniów	2
W październiku 1928 poprawczy egzamin dojrzałości złożyło	„	2
		5

Stan uczniów dnia 1 listopada 1928 wynosił „ 98

W listopadzie wykreślono z klasy I	„	1
„ III	„	2
		3

Stan uczniów dnia 1 grudnia 1928 wynosił „ 95
a mianowicie:

w klasie I	uczniów	36
„ II	„	31
„ III	„	28
		95

	Z przeniesienia:	95
W styczniu 1929 wstąpił do wojska z klasy I uczeń	1	
„ „ wystąpił z klasy II	1	
„ „ zmarł z klasy I	1	3
Stan uczniów dnia 1 lutego 1929 wynosił	uczniów	92
W lutym 1929 przyjęto do klasy II	1	1
Stan uczniów dnia 1 marca 1929 wynosił		93
W marcu 1929 wstąpił do wojska:		
z klasy I	uczeń 1	
„ II	1	2
Stan uczniów dnia 1 czerwca 1929 wynosił		91
W czerwcu po złożeniu egzaminu końcowego uwolniono	uczniów 24	
Z końcem czerwca wydano	1	25
Z końcem czerwca 1929 pozostało		66
a mianowicie:		
promowanych do klasy II	23	
niepromowanych i przeznaczonych do poprawki z klasy I	9	
promowanych do klasy III	22	
niepromowanych i przeznaczonych do poprawki z klasy II	8	
reprobowanych w czerwcu 1929 r. przy egzaminie końcowym	4	66
2. Podług metryki urodzenia pochodziło:		
Z powiatu będzińskiego	5	
„ bytomskiego	3	
„ częstochowskiego	1	
„ esseńskiego	2	
„ frysztackiego	1	
„ inowrocławskiego	1	
„ jędrzejowskiego	1	
„ katowickiego	32	
„ kozielskiego	1	
„ krakowskiego	1	
„ lublinieckiego	1	
„ miechowskiego	2	
„ oleśnickiego	1	
„ olkuskiego	1	
„ opolskiego	1	
„ pszczyńskiego	5	
„ raciborskiego	1	
„ reklinghauseńskiego	1	
„ rybnickiego	15	
„ strzeleckiego	1	
Do przeniesienia:	77	

		Z przeniesienia:	77	
Z powiatu świętochłowskiego		uczniów	23	
„ tarnogórskiego		„	2	
„ wrocławskiego		„	1	
„ zabrskiego		„	2	105
3. Według narodowości było:	Polaków	„		105
4. Według wyznania religijnego było:				
rzymsko-katolickiego		„	104	
ewangelickiego		„	1	105
5. Wiek uczniów:				
21 lat miało		„	8	
22 „ „		„	8	
23 „ „		„	20	
24 „ „		„	14	
25 „ „		„	16	
26 „ „		„	11	
27 „ „		„	12	
28 „ „		„	9	
29 „ „		„	3	
30 „ „		„	2	
31 „ „		„	1	
32 „ „		„	1	105
6. Uczniowie odbyli praktykę przed wstąpieniem do szkoły w kopalniach następujących:				
Kopalnia Anna		uczniów	2	
„ Andaluza		„	3	
„ Białe Szarlej		„	3	
„ Bielszowice		„	3	
„ Blücher		„	4	
„ Charlotte		„	4	
„ Ema		„	2	
„ Eminencja		„	1	
„ Fanny		„	1	
„ Ferdynand		„	7	
„ Ficinus		„	1	
„ Flora		„	1	
„ hr. Franciszek		„	2	
„ Giesche		„	8	
„ Hoym Laura		„	5	
„ Hugo		„	3	
„ Jerzy		„	1	
„ Kleofas		„	6	
„ Knurów		„	2	
„ Król		„	15	
„ Lithandra		„	1	
„ Maks		„	3	
		Do przeniesienia:	78	

	Z przeniesienia:	78
Kopalnia Matylda	uczniów	3
„ Mysłowice	„	4
„ Niemcy	„	2
„ Nowa Helena	„	1
„ Paweł	„	4
„ Pokój	„	2
„ Richter	„	1
„ Römer	„	1
„ Waleska	„	1
„ Wolfgang	„	1
„ Wujek	„	7
	Ogółem uczniów	105

X.

KLASYFIKACJA UCZNIÓW

za czas od 1 września 1928 do 30 czerwca 1929 r.

Uczniowie chlubnie uzdolnieni oznaczeni są drukiem grubszym.

Klasa I.

1. Adamczyk Leopold	12. Michalczyk Karol
2. Błaszczyk Paweł	13. Miozga Ryszard
3. Grzenia Franciszek	14. Molek Paweł
4. Igła Józef	15. Mrozek Józef
5. Jakubiec Józef	16. Nowak Augustyn
6. Jurecki Emanuel	17. Oleś Emil
7. Kilka Wilhelm	18. Papczok Roman
8. Kochanek Franciszek	19. Potysz Ryszard
9. Konowski Paweł	20. Respondek Otton
10. Kurzeja Jan	21. Trocha Piotr
11. Liszaj Aleksander	22. Tworuszka Alojzy
23. Wajda Wincenty.	

Stopień dobry otrzymało uczniów 13, dostateczny 10, niedostateczny 5, do egzaminu poprawczego z jednego przedmiotu przeznaczono uczniów 5.

Klasa II.

1. Bienek Ryszard	12. Kozubek Józef
2. Botor Ludwik	13. Kubica Józef
3. Bugla Franciszek	14. Kurzwilk Tomasz
4. Bunczek Alojzy	15. Lesik Rafał
5. Cisek Ignacy	16. Majer Emil
6. Dryja Wincenty	17. Migoc Ignacy
7. Gryc Alojzy	18. Nawa Paweł
8. Herda Stefan	19. Piecka Konrad
9. Idzik Stanisław	20. Skowronek Józef
10. Jałowiecki Edmund	21. Szulc Wincenty
11. Karwot Antoni	22. Szydło Józef.

Stopień bardzo dobry otrzymał uczeń 1, dobry otrzymało uczniów 13, dostateczny 8, niedostateczny 2, do egzaminu poprawczego z jednego przedmiotu przeznaczono uczniów 6.

XI.

Wynik egzaminu dojrzałości uczniów.

Klasa III.

Uczniowie bardzo uzdolnieni oznaczeni są drukiem grubszym.

1. Baron Augustyn	13. Makselon Walter
2. Bogawski Jan	14. Manowski Maksymiljan
3. Budziasz Kazimierz	15. Manterys Kazimierz
4. Dombek Ludwik	16. Michalik Henryk
5. Dylla Antoni	17. Nowak Ryszard
6. Gruszka Gerard	18. Olszowski Józef
7. Grzywa Stanisław	19. Pieczonka Franciszek
8. Idzik Andrzej	20. Schmeiduch Maksymiljan
9. Kapusta Gustaw	21. Strama Tadeusz
10. Korcala Jan	22. Strużek Jerzy
11. Koźmiński Kazimierz	23. Wodczak Czesław
12. Maier Oskar	24. Zagłówek Franciszek.

Z 28 uczniów uznano za bardzo uzdolnionych 2, za uzdolnionych 22, czterem uczniom pozwolono na powtórzenie egzaminu z jednego przedmiotu po 2 miesiącach.

XII.

WYKAZ PODRECZNIKÓW SZKOLNYCH

używanych przez szkołę górniczą w Tarn. Górach
w czasie od 1 lipca 1928 do 30 czerwca 1929.

Nr.	Przedmiot:	Tytuł podręcznika:
1.	Górnictwo:	H. Kondratowicz: Górnictwo,
Heise - Herbst: Bergbaukunde.
2.	Ustawodawstwo górnicze i przep. górniczo-policyjne:	Powszechna pruska ustawa górnicza z 4. 6. 1865 wraz z obowiązującymi zmianami; wydanie księgarni F. Hoesicka w Warszawie 1924.
Powszechna austriacka ustawa górnicza z 23. 5. 1854 wraz z obowiązującymi zmianami; wydanie księgarni F. Hoesicka w Warszawie 1925.
Powszechna rosyjska ustawa górnicza z 31. 12. 1912 wraz z obowiązującymi zmianami; wydanie A. Kuczyński i F. Rogalewicz Dąbrowa Górnicza 1923 Tom I.

Nr. Przedmiot:

Tytuł podręcznika:

Ogólne przepisy górniczo-policyjne dla górnośląskiej części okręgu Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach w opracowaniu inż. St. Majewskiego; wydanie Kados 1924 Katowice.

Przepisy górniczo-policyjne dotyczące kopalnianych urządzeń kolejowych dla górnośląskiej części okręgu Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach w opracowaniu inż. St. Majewskiego; wydanie Kados 1925 Katowice.

Przepisy górniczo-policyjne dla kopalń mineralów zastrzeżonych znajdujących się w rejonie Okręgowego Urzędu Górniczego w Krakowie, w opracowaniu inż. A. Negrusza; wydanie Drukarni Związkowej w Krakowie 1927.

Zbiór ustaw, instrukcji i przepisów dotyczących przemysłu górniczego w b. zaborze rosyjskim Tom II, III, IV, V, w opracowaniu inż. Kuczyńskiego i F. Rogalewicza Dąbrowa Górnicza 1923, 1924 i 1925, nakład własny.

Ustawa o Radach Zakładowych z 4. 2. 1920, ważne dla górnośląskiej części Województwa Śląskiego, w opracowaniu inż. F. Noakowskiego. Nakład Konrada Leksa w Świętochłowicach 1926.

3. Mineralogja i geologia:

Lewiński: Podstawy mineralogji i geologii, S. Kontkiewicz: Mineralogja, Friedberg i Wasowicz: Geologia.

4. Miernictwo nadziemne:

W. Dziakiewicz: Miernictwo. W. Ehrenfeucht: Miernictwo.

5. Miernictwo górnicze:

Wykłady profesorskie i L. Mintrop: Einführung in die Markscheidekunde.

Nr. Przedmiot:	Tytuł podręcznika:
6. Geometria wykreslna.	Dr. K. Bartel: Geometria wykreslna. M. Łazarski: Geometria wykreslna. L. Wolfke: Geometria wykreslna.
7. Maszynoznawstwo ogólne:	Inż. A. Humnicki: Części maszyn. Inż. S. Łukasiewicz: Maszynoznawstwo. Inż. C. Witoszyński: Części maszyn. Prof. Chromiński: Kotły parowe.
8. Maszynoznawstwo górnicze:	H. Kondratowicz: Górnictwo, tom II.
9. Elektrotechnika:	M. Pożaryski i G. Hensel: Przystępna elektrotechnika prądów silnych. Rosenberg. Elektrotechnika
10. Chemia: Rozbiór gazów:	Dr. L. Bruner i Tołłoczko: Chemia nieorganiczna. Wykłady profesorskie.
11. Fizyka:	Wojnar Sianożęcki: Fizyka I, III.
12. Techniczna mechanika:	Inż. S. Krasuski: Mechanika stosowana Warszawa 1922. Inż. S. Krasuski: Wytrzymałość materiałów.
13. Geometria pogładowa i trygonometria:	J. Mazurkiewicz: Planimetria. A. Łomnicki: Geometria I i Geometria II. I. Kranz: Geometria pogładowa dla kl. I, II, III.
14. Arytmetyka i algebra:	I. Kranz: Arytmetyka dla kl. I, II, III, Jerzy Miłulowicz: Podręcznik arytmetyki i algebry, część IV.
15. Sortowanie (wzbogacanie kopalin):	Wykłady profesorskie: E. Trepow: Grundzüge der Bergbaukunde einschl. Aufbereitung u. Brickettieren. Grahm: Kohle u. Erz - Aufbereitung.

Nr. Przedmiot:	Tytuł podręcznika:
16. Solnictwo:	E. Windakiewicz: Solnictwo.
17. Nauka o Polsce:	L. Rydel: Dzieje Polski, Warszawa 1921. Pawłowski - Bystrzeń: Polska współczesna.
18. Ratownictwo górnicze:	Wykłady profesorskie i Haase-Lampe. Handbuch für das Grubenrettungswesen.
19. Ekonomia ruchu kopalnianego i naukowa organizacja pracy:	Wykłady profesorskie. Naukowa Organizacja Pracy (Warszawa 1925) itd.
20. Rachunkowość kopalniana:	Wykłady profesorskie. E. Machowicz: Wykład nauki rachunkowości w szkole górniczej w Wieliczce itd. Wykłady profesorskie.
21. Język polski:	M. Reiter: Wypisy polskie II i III. Wojciechowski: Wielcy pisarze polscy. Krwński: Gramatyka polska.
22. Pierwsza pomoc w wypadkach i higiena:	Wykłady profesorskie.
23. Budownictwo:	A. Bałabuszyński: Ogólne wiadomości budowlane. W. Jabłoński: Materiały budowlane. W. Skwarczyński: Podręcznik budowlany wraz z analizą cen. Wykłady profesorskie.
24. Kaligrafia:	W. H. Nowicki: Wzory do nauki pisma polskiego.
25. Rysunki techniczne:	Inż. F. Piestrak: Wzory do rysunków z geometrii poglądowej, ułożone według geometrii poglądowej I. Kranza z r. 1908.
26. Rysunki z geometrii wykreślnej:	W łączności z wykładami z geometrii wykreślnej według planu nauki.

Nr. Przedmiot:	Tytuł podręcznika:
27. Rysunki sytuacyjne:	W łączności z wykładami z miernictwa nadziemnego, według planu nauki.
28. Rysunki z miernictwa górniczego:	W łączności z wykładami z miernictwa górniczego według planu nauki.
29. Rysunki z maszynoznawstwa ogólnego:	W łączności z wykładami z maszynoznawstwa ogólnego według planu nauki.
30. Rysunki z maszynoznawstwa górniczego:	W łączności z wykładami z maszynoznawstwa górniczego według planu nauki.
31. Rysunki z budownictwa:	W łączności z wykładami z budownictwa według planu nauki.
32. Nauka etyki i kwestji społecznych:	Wykłady profesorskie. Ks. Dr. Sieniatycki. Etyka katolicka.
33. Nadto dla przedmiotów technicznych:	Inż. F. Piestrak: Niemiecko-polski słownik górniczy (wydanie II).

XIII.

Bratnia Pomoc uczniów szkoły górniczej w Tarnowskich Górach.

A. Zarząd Bratniej Pomocy i działalność w roku szkolnym 1928/29.

Na czele Bratniej Pomocy uczniów szkoły górniczej w Tarnowskich Górach stał w roku 1928/29:

1. Dyrektor szkoły górniczej dypl. inż. Piestrak Feliks, jako kurator.
2. Prof. szkoły górniczej dypl. inż. Leonhard Bolesław, jako wicekurator.

Do Zarządu Bratniej Pomocy należeli uczniowie:

Maier Oskar, do dnia 16 kwietnia 1929, jako prezes.

Kurzeja Jan, od dnia 16 kwietnia 1929, jako prezes.

Kurzywik Tomasz, jako zastępca prezesa.

Makselon Walter, do dnia 16 kwietnia 1929, jako sekretarz.

Wajda Wincenty, od dnia 16 kwietnia, jako sekretarz.

Bieniek Ryszard, jako skarbnik.

W ciągu roku szkolnego 1928/29 odbyto:	
posiedzeń Zarządu i Wydziału	8
walnych zebrań	2
rewizji kasy	3
Załatwiono spraw w ciągu roku ogółem	237
Wpłynęło pism	164
Członków liczyła Bratnia Pomoc:	
zwyczajnych	170
Nadto dwóch członków honorowych, a mianowicie:	
Dyrektora G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach, dypl. inż.	
Ł o w i ń s k i e g o Mieczysława.	
Dyrektora szkoły górniczej w Tarn. Górach, dypl. inż.	
P i e s t r a k a Feliksa.	

B. Zestawienie kasowe

za czas od 1 lipca 1928 do 30 czerwca 1929.

Reszta z dnia 30. VI. 1928	4.234,28 zł.
Wkłádki członków:	
1. zwyczajnych	2.317,13
2. oszczędnościowe	<u>103,13</u> 2.420,26 „
Zasiłki:	
3. a) Dyrekcja szkoły górniczej	304,00
b) G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach	<u>4.000,00</u> 4.304,00 „
4. Zwrot pożyczek uczniów	2.259,94
5. „ „ bursy	1.635,33
6. Różne dochody	42,75
7. Odsetki funduszu żelazn. za rok 1928	89,90
8. Odsetki z P. K. O.	<u>5,71</u> 4.033,63 „
Razem dochód:	14.992,17 zł.

Rozchód.

1. Pożyczki udzielone uczniom	6.436,33 zł.
2. Pożyczki udzielone Bursie (na czynsz bursy)	250,00 „
3. Koszta administracyjne	303,23 „
4. Oszczędności złożone w Pow. K. O.	103,13 „
5. Zwrot składek byłym członkom	<u>115,20</u> „
Razem rozchód:	7.207,89 zł.
„ dochód:	<u>14.992,17</u> „
Pozostaje na 1. lipca 1929	7.784,28 zł.
a mianowicie:	
1. Fundusz żelazny w Pow. K. O. Ks. Nr. 26711	1.475,96 zł.
2. W książ. oszczędn. Nr. 26965 w Pow. Kasie	
Oszczędn.	5.076,31 „
3. Na koncie w P. K. O.	447,16 „
4. Gotówka w kasie	<u>784,85</u> „
Razem:	7.784,28 zł.

Majątek Towarzystwa:

1. Wierzytelność u byłych i obecnych uczniów	9.527,37 zł.
2. Ogólny stan kasy	7.784,28 „
Razem:	17.311,65 zł.

Z powyższego zestawienia okazuje się, że płynne fundusze Bratniej Pomocy są nader małe, gdyż wynoszą zaledwie 7.784,28 zł., po potrąceniu zaś funduszu żelaznego w wysokości 1.475,96 zł., którego podjęcie zastrzeżone jest § 13 obowiązujących statutow, pozostaje kwota 6.308,32 zł., nie zezwalająca na niesienie młodzieży szerszej pomocy pieniężnej.

Dlatego Kuratorium Towarzystwa, dziękując za dotychczasową pomoc hojnym ofiarodawcom, zwraca się do P. T. Przyjaciół młodzieży z gorącym apelem, by nie skąpili zasiłków i na przyszłość i spieszyli z pomocą tym, którzy pragną uczyć się i pracować.

Przy tej sposobności zwraca się Kuratorium i do dłużników Towarzystwa z wezwaniem, by zechcieli jaknajrychlej wyrównać swe długi, gdyż przez szybką ich spłatę wykażą, że na pomoc im ofiarowaną istotnie zasługiwali, a tem samem uchylą się od niemiłych dla siebie niespodzianek.

C. Wyciąg ze statutu Bratniej Pomocy uczniów.

Art. 1.

Nazwa, siedziba i cel.

§ 1. Towarzystwo nosi nazwę „Bratnia Pomoc uczniów szkoły górniczej w Tarnowskich Górach“.

§ 2. Siedzibą Bratniej Pomocy uczniów szkoły górniczej w Tarnowskich Górach jest miasto Tarnowskie Góry.

§ 3. Celem Bratniej Pomocy jest niesienie materialnej pomocy członkom zwyczajnym przez udzielanie im:

- a) pożyczek niskoprocentowych, w miarę rozporządzalnych na ten cel funduszy,
- b) zapomóg,
- c) wypożyczanie przyborów i podręczników szkolnych,
- d) stworzenie ogniska życia koleżeńskiego,
- e) zapewnienie im mieszkania,
- f) utrzymanie taniej kuchni uczniowskiej.

Art. 1a.

Członkowie i wkładki.

§ 3a. Członkowie Bratniej Pomocy składają się:

- a) z członków zwyczajnych,
- b) z członków wspierających,
- c) z członków honorowych.

Do a) Do członków zwyczajnych należą obowiązkowo wszyscy uczniowie szkoły górniczej podczas uczęszczania do tej szkoły. Ci członkowie nie płacą wkładek wstępnych, natomiast płacą miesięczną wkładkę w wysokości od 50 gr. do 1 zł.

Dalej należą do członków zwyczajnych wszyscy, w tym celu się zgłaszający i przez Zarząd Bratniej Pomocy przyjęci młodzi górnicy górnośląscy, którzy mają zamiar zgłosić się w przyszłości jako uczniowie do szkoły górniczej. Ci członkowie płacą od 1-go stycznia 1926 tytułem wstępnego jednorazowego 1 zł. i dalej miesięczną wkładkę w wysokości 3 zł.

W wypadku, kiedy tacy członkowie z jakiegokolwiek przyczyn swego zamiaru uczęszczania do szkoły górniczej nie mogą skutecznie, może na ich prośbę połowa wpłaconych przez nich wkładek miesięcznych bez oprocentowania być im zwróconą. Reszta tych wkładek przypadnie na korzyść Bratniej Pomocy.

Do b) Do członków wspierających należy każda osoba, która przynajmniej raz w roku wpłaca 6 zł. do kasy Bratniej Pomocy. Tym członkom nie przysługują prawa członków zwyczajnych.

Do c) Członkowie honorowi zostają na wniosek Zarządu za nadzwyczajne zasługi, położone dla Bratniej Pomocy, przez Walne Zgromadzenie większością głosów mianowani.

By wykonać nasze zamiary, określone w § 3 punkt 3), mianowicie umożliwić uczniom wypożyczanie przyborów i podręczników szkolnych, zwracamy się do byłych wychowanków tut. Zakładu, którzy przez darowanie przyborów i podręczników, dzisiaj może już mniej im potrzebnych, dalej przez dary w dziełach wybitnych pisarzy polskich, mogliby przyczynić się w znacznej mierze do ich zrealizowania i przysłużenia się Towarzystwu, które w wdzięcznej zachowa ich pamięci.

W sprawie stworzenia ogniska życia koleżeńskiego, o którym wzmiankuje § 3 (punkt d) powyższego statutu, zaznaczamy, że w łonie Bratniej Pomocy związane swego czasu 4 Kółka, a mianowicie: 1. Kółko oświatowe, 2. Kółko teatralne, 3. Kółko sportowe i krajoznawcze, 4. Kółko pielęgnowania muzyki i śpiewu, rozwijały w okresie sprawozdawczym żywą działalność, o czym w artykule wstępnym i w kronice Zakładu wspomniano, a za co P. T. Kuratorom Kółek, najuprzejmiej dziękujemy.

XIV.

Bursa szkoły górniczej w Tarnowskich Górach.

Bursa szkolna, której otwarcie nastąpiło 1 października, zaś uroczyste poświęcenie odbyło się 6 grudnia 1926 (patrz kronika Zakł. za r. 1926/27), mieści się w budynku jednopiętrowym przy ulicy Górniczej nr. 8 dawniej fabryce „Polyskiem” zwanej. Budynek odrestaurowany i umeblowany kosztem G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach, posiada 7 ubikacji mieszkalnych, jadalnię i umywalnię, nadto kuchnię i mieszkanie dla dozorca i może pomieścić 40 uczniów.

Oświetlony elektrycznie i zaopatrzony w wodociąg jest prawdziwym dobrodziejstwem dla młodzieży szkolnej, gdyż za niską stosunkowo opłatę, wynoszącą około 50 zł. miesięcznie, ma młodzież zapewnione mieszkanie z całkowitem utrzymaniem.

Dozór nad bursą, oddaną pod Zarząd Bratniej Pomocy uczniów, spoczywał w ręku dyrektora, względnie nauczycieli szkoły górniczej, wyznaczonych do tygodniowych dyżurów przez dyrektora szkoły.

Obowiązki Zarządu i pensjonariuszy bursy normuje osobny regulamin, zaś obowiązki dozorca bursy są nadto uregulowane umową z G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach, którego powyższy dozorca jest funkcjonariuszem.

Dozorca otrzymuje z kasy Bratniej Pomocy uczniów odpowiednią kwotę na wyżywienie pensjonariuszy i jest obowiązany do wydawania im wikt, zatwierdzonego przez dyrektora szkoły.

W roku szkolnym 1928/29	mieszkało i stołowało się w bursie uczniów	38
„ „ „	mieszkało lecz nie stołowało się w bursie uczniów	3
„ „ „	nie mieszkało, lecz stołowało się w bursie uczniów	22
	Razem:	63

Zestawienie kasowe

za czas od 1. IX. 1928 do 30. VI. 1929 r.

Dochód:

1. Pozostałość kasowa	28,00 zł.
2. Wpłaty przez uczniów	18.335,28 „
3. Zwrot komornego przez G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach	228,84 „
4. Pożyczki z Bratniej Pomocy	250,00 „
Razem dochód:	18.842,12 zł.

R o z c h ó d:

1. Wikt	12.199,20 zł.
2. Najem bursy	1.500,00 „
3. Zakup i przewóz węgla	1.563,26 „
4. Zakup drzewa opałowego	51,00 „
5. Wywóz popiołu	57,00 „
6. Oświetlenie	316,50 „
7. Woda	91,88 „
8. Zakup sprzętu kuchennego	59,30 „
9. Różne wydatki	117,05 „
10. Zwrot nadwyżek wpłaconych przez uczniów	82,75 „
11. Zwrot do Bratniej Pomocy	1.635,33 „
12. Saldo	1.168,85 „

Razem rozchód: 18.842 12 zł.

XV.

Oszczędności i stypendja uczniów.

Górnośląski Związek Przemysłowców górniczo-hutniczych Z. z. w Katowicach, przejęty troską o byt uczniów kształcących się w tut. Zakładzie naukowym, wydał dnia 25 lutego 1925 L. dz. 158/25 polecenie, by kandydaci, wstępujący do szkoły górniczej w Tarnowskich Górach, wykazali się wobec Dyrektora szkoły pewnemi oszczędnościami, które w myśl dalszego polecenia tegoż Związku z dnia 27 kwietnia 1925 r. L. dz. B. 370/25/XIII — miały być składane na książeczki oszczędnościowe w Powiatowej Kasie Oszczędności w Tarn. Górach.

Do powyższego polecenia uczniowie niestety nie zastosowali się i dlatego podpisana Dyrekcja przypomina je na tem miejscu z uwagą, że bez względu na istnienie Bratniej Pomocy, od świeżo przyjętych uczniów wymagać się będzie, by wzorem swych poprzedników gromadzili grosz do grosza i przedkładali jej książeczki oszczędnościowe.

W sprawie oszczędności, złożonych przez byłych uczniów szkoły niemieckiej w książeczkach Miejskiej Kasy Oszczędności w Tarn. Górach, zaznacza się, że powyższa Kasa, dnia 18 marca 1928 r. oszczędności te zwaloryzowała, podpisana zaś Dyrekcja podjęła i umieściła je w tejże kasie na Książeczce Oszczędnościowej Nr. 7354, o czem zawiadomiono pismem z dnia 24-go marca br. L. dz. 303/1928 — Dyrekcję szkoły górniczej w Pyskowicach i co ogłoszono w dziennikach „Polonia“ i „Polska Zachodnia“ a nadto w Tygodniku Tarnogórskim w dniu 1 kwietnia 1928.

Ponieważ wielu byłych uczniów należytości powyższych jeszcze nie podjęło, przeto podajemy poniżej ich wykaz imienny z prośbą, by zechcieli się po nie zgłosić u podpisanego osobiście lub też pisemnie,

W Y K A Z
oszczędności byłych uczniów Szkoły górniczej w Tarn. Górach
przechowywanych u Dyrektora szkoły.

L. p.	Nazwisko i imię	Kwota zł gr
1.	Strzoda Jerzy	4,17
2.	Konrad Eryk	4,94
3.	Kowoll Karol	6,43
4.	Joscht Antoni	31,88
5.	Liebing Alfred	11,99
6.	Sage Karol	3,53
7.	Schneik Walter	9,44
8.	Vogt Wilhelm	1,58
9.	Franzel Józef	12,32
10.	Stassig Jerzy	6,02
11.	Glebisch Franciszek	7,52
12.	Scholz Eugenjusz	2,37
13.	Wystrychowski Bertold	0,78
14.	Wieczorek Jan	0,78
15.	Kowoll Karol	5,30
16.	Malerczyk Józef	1,58
17.	Wistuba Paweł	2,30
18.	Zimny Józef	19,05
19.	Ziołko Hugo	36,20
20.	Mensek Karol	15,33
21.	Gwoźdź Józef	0,88
22.	Honscha Józef	1,06
23.	Neumann Józef	1,77
24.	Pawlik Wiktor	34,12
25.	Smuda Peter	31,31
26.	Głania Edmund	16,64
27.	Stokowy Wilhelm	9,98
28.	Kwapuliński Maksymilian	14,83
29.	Hotte Karol	10,39
30.	Hohmeier Wilhelm	36,56
31.	Przybitschin Józef	16,26
32.	Lihsek Teofil	245,90
33.	Szopiński Herbert	40,09
34.	Krause Walter	12,97
35.	Schneider Jerzy	8,43
36.	Urbański Ryszard	14,82
37.	Klima Paweł	37,25
38.	Ludwig Wilhelm	2,69
39.	Schuster Robert	2,69
40.	Muschiol Konrad	27,02
41.	Grunhoff Jerzy	6,05

Do przeniesienia: 755,22

L.p.	Nazwisko i imię	Kwota zł gr
Z przeniesienia:		755,22
42.	Hanke Franciszek	41,99
43.	Mżyk Franciszek	43,83
44.	Dyga Jerzy	2,69
45.	Kania Alojzy	1,27
46.	Bona Wilhelm	4,64
47.	Stanulla Kurt	1,02
Razem:		850,66

Co do stypendjów, zapomóg pieniężnych i pożyczek udzielanych uczniom tut. Szkoły górniczej przez Województwo, poszczególne Zarządy kopalniane i Stowarzyszenia, zauważamy, że stypendjum im. Karola Miarki i Pawła Stalmacha w wysokości 300 zł. rocznie, Śląska Rada Wojewódzka na posiedzeniu w dniu 13 marca 1929 przyznała na rok szkolny 1928/29 Pieczonco Franciszkowi, uczniowi III kl. tut. Szkoły górniczej.

Polskie Kopalnie Skarbowe w Król. Hucie udzielały zapomóg po 46,— zł. względnie 23,— zł. miesięcznie uczniom następującym:

z klasy I.

1. Burzykowi Józefowi	3. Nowakowi Augustynowi
2. Mrozkowi Józefowi	4. Woźnemu Józefowi
5. Zuberowi Janowi.	

z klasy II.

1. Ciskowi Ignacemu	3. Góreckiemu Romanowi
2. Lesikowi Rafałowi	4. Wineckiemu Józefowi.

z klasy III.

1. Bogawskiemu Janowi	4. Gruszcze Gerardowi
2. Budziaszowi Kazimierzowi	5. Majerowi Oskarowi
3. Dombkowi Ludwikowi	6. Maksełonowi Walterowi
7. Zagłówkowi Franciszkowi.	

Stowarzyszenie Polskich Inżynierów Górniczych i Hutniczych w Katowicach udzielało zapomóg po 20 zł., 30 zł., 40 zł. i 50 zł. miesięcznie uczniom następującym:

z klasy I.

1. Błaszczykowi Pawłowi	7. Lachowi Józefowi
2. Grzeni Franciszkowi	8. Molcowi Pawłowi
3. Igle Józefowi	9. Musikowi Romanowi
4. Kudelce Janowi	10. Olesiowi Emilowi
5. Kurzakowi Józefowi	11. Potyszowi Ryszardowi
6. Kurzeji Janowi	12. Skrzypkowi Henrykowi
13. Trosze Piotrowi.	

z klasy II.

1. Bunczkowi Alojzemu
2. Depcie Franciszkowi
3. Laszczykowi Augustynowi

a nadto przyznało jednemu z uczniów na dokończenie nauki kwotę 300 zł. tytułem pożyczki.

Również Stowarzyszenie Inżynierów i Techników w Królewskiej Hucie miało w szkole tutejszej dwóch stypendystów, wreszcie Czernickie Tow. węglowe w Niewiadomiu Górnym udzielało również dwu uczniom tut. Zakładu wsparcia po 40 zł. miesięcznie w formie zwrotnych zapomóg.

Dziękując powyższym P. T. Instytucjom za pomoc naszej młodzieży ofiarowaną i polecając ją i nadal łaskawym względom, zwracam się do obecnych i przyszłych ofiarodawców z usilną prośbą, by o udzielaniu zapomóg, wsparć i pożyczek podpisana Dyrekcję powiadamiały, gdyż daty te ze względów statystycznych i administracyjnych podpisanej Dyrekcji są potrzebne, zwłaszcza, że tylko uczniowie dobrze się sprawujący, pilni, i wykazujący dobre postępy w naukach, na takie zapomogi zasługują.

XVI.

OPIEKA LEKARSKA.

Funkcje lekarza szkolnego sprawował od 1 września 1928 do 30 czerwca 1929 Dr. med. Bronisław Hager, zaś lekarza dentysty Dr. Wilhelm Berger w Tarnowskich Górach.

W ciągu roku 1928/29 udzielił Dr. Hager porad	
lekarskich	183
W ciągu roku 1928/29 udzielił Dr. Berger porad	
lekarskich	33
Razem:	216

Koszta leczenia i leków ponosił G. Z. P. g. h. Z. z. w Katowicach.

XVII.

PERSONEL KANCELARYJNY.

Obowiązki sekretarki w Dyrekcji szkoły pełniła w roku szkolnym 1928/29 Słotwińska Róża.

XVIII.

PERSONEL DOZORCZY.

Służbę woźnego szkolnego pełnił w r. 1928/29 Wieczorek Franciszek, zaś służbę dozorcę bursy Kraszewski Jan.

XIX.
UWAGI KOŃCOWE.

Zwracam uwagę interesowanych, że wszelkie korespondencje w sprawach szkolnych należy kierować na adres Dyrekcji szkoły górniczej w Tarnowskich Górach.

Również proszę, by interesenci, pragnący ze mną mówić w sprawach szkolnych, nie zgłaszali się do mego mieszkania prywatnego, lecz do biura Dyrekcji Szkoły Górniczej (ul. Karola Miarki 17), gdzie urzęduję codziennie, z wyjątkiem niedziel i świąt, od godziny 8-mej rano do 1-szej popołudniu, i od godziny 4-tej popołudniu do 6-tej wieczór.

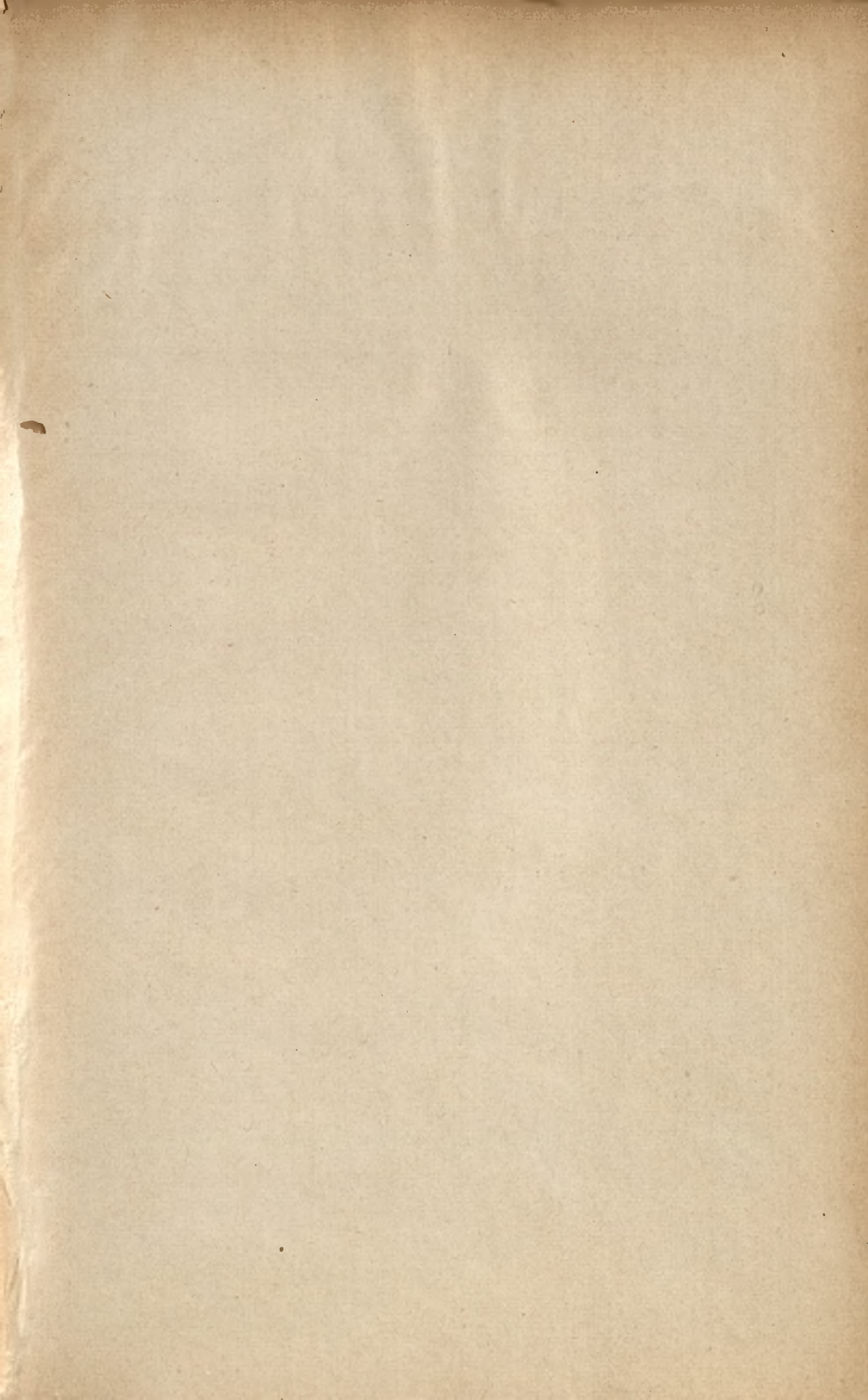
Połączenie telefoniczne ze szkołą: Tarnowskie Góry, Nr. 38.

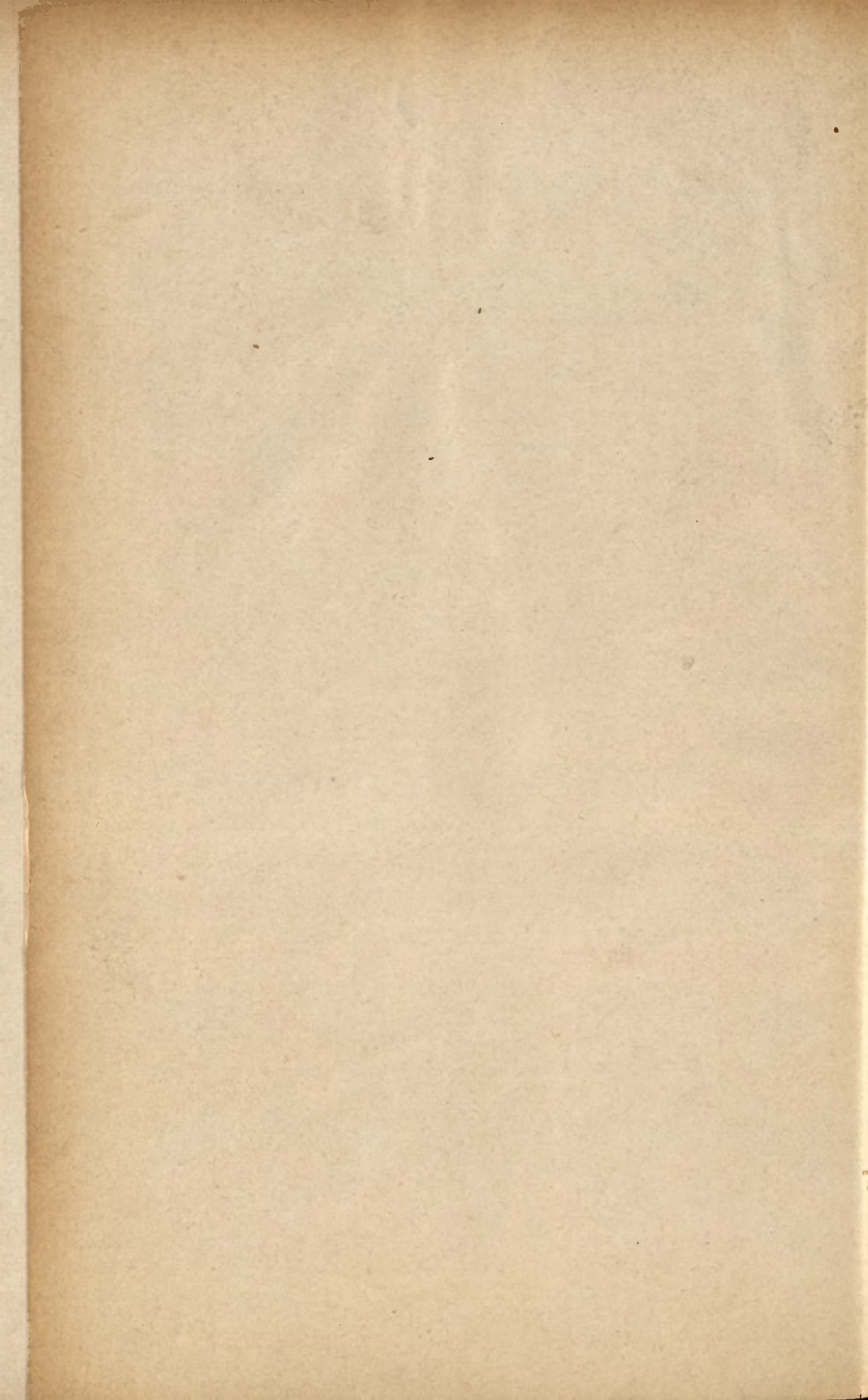
Wreszcie zauważam, że rok szkolny 1929/30 rozpocznie się we wtorek, dnia 3-go września br., zaś uroczyste nabożeństwo odbędzie się we środę, dnia 4-go września br. w tut. kościele parafjalnym o godzinie 8-mej rano.

Tarnowskie Góry, dnia 30-go czerwca 1929.

(—) Dypl. Inż. Piestrak Feliks.

Biblioteka Śląska w Katowicach
ID: 0030001717322

II 996/90/91/1928/1929

SL